

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Alena Dvořáková

Komentovaný překlad: Padesát let emancipace. Je muž stále mužem?
(Der Spiegel, 26/2008)

Commented translation: Fifty years of emancipation. Is a man still a
man?
(Der Spiegel, 26/2008)

Praha, 2014

Vedoucí práce: Mgr. Monika Žárská

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala Mgr. Monice Žárské za vedení práce a PhDr. Mileně Horákové za pomoc s překladem právnícké terminologie.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18. srpna 2014

.....
Alena Dvořáková

Anotace

Předmětem této bakalářské práce je překlad publicistického textu *Halbe Männer, ganze Frauen* z německého časopisu *Der Spiegel* a odborný komentář k němu. Komentář k překladu se zabývá překladatelskou analýzou textu dle Christiany Nordové, typologií překladatelských problémů a překladatelskými posuny, ke kterým při překladu došlo.

Klíčová slova

ženy vs. muži, emancipace, překlad, analýza textu, překladatelské problémy, překladatelské posuny

Abstract

The object of this bachelor thesis is a translation of a journalistic text *Halbe Männer, ganze Frauen* from the German magazine *Der Spiegel* and a professional commentary to that translation. The commentary of the translation is concerned with a translation analysis of the text according to Christiane Nord, typologies of translation problems and shifts that occurred during the translation.

Key words

women vs. men, emancipation, translation, text analysis, problems of translation, translation shifts

OBSAH

1. Úvod.....	7
2. Text překladu.....	8
3. Překladatelská analýza.....	27
3.1 Vnětextové faktory	27
3.1.1 Vysílatel.....	27
3.1.2 Autor	27
3.1.3 Intence	27
3.1.4 Příjemce	27
3.1.5 Médium	28
3.1.6 Pragmatika místa a času	29
3.1.7 Funkce textu a styl	30
3.2 Vnitrotextové faktory.....	30
3.2.1 Téma.....	30
3.2.2 Obsah.....	30
3.2.3 Presupozice.....	31
3.2.4 Výstavba a členění textu.....	32
3.2.5 Neverbální prvky.....	32
3.2.6 Lexikum.....	33
3.2.7 Syntax.....	33
3.2.8 Suprasegmentální jevy.....	34
4. Překladatelské problémy a jejich řešení.....	36
4.1 Syntaktická rovina.....	36
4.1.1 Slovosled.....	36
4.1.2 Přímá versus nepřímá řeč.....	37
4.1.3 Dělení složitých souvětí na kratší celky.....	39
4.1.4 Interpunkce.....	40

4.2 Lexikální rovina.....	40
4.2.1 Právnícká a jiná terminologie.....	40
4.2.2 Názvy, funkce, vlastní jména.....	42
4.2.3 Frazémy, Funktionsverbgefüge.....	43
4.2.4 Anglicismy.....	44
4.2.5 Číslovky.....	44
5. Překladatelské posuny.....	45
5.1. Překladatelské posuny dle J. Levého.....	45
6. Závěr.....	47
7. Bibliografie.....	48
7.1 Primární literatura.....	48
7.2 Sekundární literatura	48
7.3 Slovníky.....	48
7.4 Internetové zdroje.....	49
Příloha – výchozí text	

1. Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si jako výchozí text vybrala článek *Halbe Männer, ganze Frauen* z časopisu *Der Spiegel* č. 26 z roku 2008 s titulní stranou, která vypovídá o hlavním tématu tohoto čísla: *Fünfzig Jahre Emanzipation. Was vom Mann noch übrig ist*. Text je dostupný také na webových stránkách www.spiegel.de, ze kterých jsem čerpala. Článek je z důvodu dodržení rozsahu překládaného textu zkrácen o několik posledních odstavců.

Na základě typu textu a po domluvě s vedoucí bakalářské práce jsem zvolila dokumentární překlad, jehož volbu zdůvodňuji v teoretické části práce, která se zabývá překladatelskou analýzou výchozího textu dle Christiany Nordové (1995). Navazuji rozbořením překladatelských problémů na syntaktické a lexikální rovině a následně předkládám jejich řešení. V poslední části práce, ve které se zabývám překladatelskými posuny, vycházím z knihy Jiřího Levého (1998).

2. Text překladu

Třída odborné učňovské školy při hodině vaření (1956): Žena v domácnosti nebyla považována za chudinku, ale za ženu požívající privilegia

Rozpolčení muži, zocelené ženy

Před padesáti lety vstoupil ve Spolkové republice Německo v platnost zákon o zrovnoprávnění. Emancipace mužů a žen se ukazuje jako jeden z největších společenských experimentů v dějinách této země – s obrovským dopadem na
5 obě pohlaví. A ještě pořád z toho nejsou venku.

V Německu je právě 20.20. Architekt Kristian Kreutz (41) vchází do svého bytu ve starém berlínském domě, v kuchyni odkládá nákupní tašky. Na stole prostřeném k večeři už leží máslo, velký bochník chleba, salám a sýr. Políbí těhotnou manželku Moniku, oběma dětem řekne „Ahoj“ a přisedne si. Pak se ženy zeptá: „Tak jak bylo dnes v práci?“

- 10 Kristian a Monika Kreutzovi si vyměnili role: Čtyři roky se stará o oba syny hlavně on – Laszlovi je 16, Matisovi budou 4 – a přitom pracuje jako architekt na volné noze. Od té doby, co začal Matis chodit do školky, může z domova pracovat i na větší zakázce. Podstatně víc peněz však vydělává Monika Kreutzová, která pracuje u firmy zabývající se filmovou produkcí.
- 15 Situace se změní, až se jim za tři měsíce narodí dcera: Kreutz opět začne pracovat na plný úvazek a jeho manželka zůstane doma. „Předsudky a kliše nás nezajímají, a už vůbec je neřešíme,“ říká Monika Kreutzová.

Mladí otcové s dětmi (2001): Nová generace mužů, která se stará o dítě přinejmenším tak jako o svou kariéru

- Na to nemá ani jeden z nich čas. „Musíme zkrátka fungovat,“ dodává. Jinak to s nimi půjde od desíti k pěti. Á propos brzy jich bude pět, a to něco stojí. Krom toho každou chvíli někdo něco chce, mladší z bratrů sklenici vody, starší by si rád popovídal; nyní ještě Kristian Kreutz rekonstruuje byt, všude se povalují pytlíky, dřevotřískové desky, kýble s barvou a bedny.

Je červnový den roku 2008 a Německo zažívá rovnoprávnost. Ne zcela ideální, bezvýjimečnou, všudypřítomnou a bez protichůdných názorů, ale přesto reflektující požadavky své doby.

25 Podle Moniky Kreutzové se toho za posledních padesát let hodně změnilo. Její manžel dostal kdysi skvělou nabídku práce v Norsku, ale nakonec se rozhodli, že zůstanou v Německu. Monika čekala druhé dítě a ještě neměla dokončené studium. „Za našich rodičů by to bylo úplně jinak,“ říká, „tenkrát matky následovaly otce a hledaly si místo v blízkosti nového
30 bydlíště.“ Takových příkladů najdeme v německých biografiích nespočetně mnoho – možná je každý sám o sobě čistě soukromý, nevýrazný a obyčejný, dohromady ale tvoří obraz dramatické změny.

Od doby, kdy ve Spolkové republice Německo vstoupil v platnost první zákon o zrovnoprávnění, uplynulo téměř padesát let – stalo se tak 1. července 1958.

Dá se říci, že nic nezměnilo republiku tak, jako myšlenka, která se stala zákonem. Podle té
35 mají být ženy a muži rovnoprávnými osobami a rovnoprávnými občany. Idea rovnoprávnosti způsobila podstatné změny prakticky ve všech oblastech společnosti, od soukromé, partnerské a rodinné sféry přes pracovní oblast až po právní systém a politický diskurs.

Myšlenka, která stvořila dějiny. Nebýt jejího zakotvení v občanském zákoníku, žili by dnes Němci v zcela jiné zemi.

40 Padesát let uzákoněné rovnoprávnosti, to je padesát let, během kterých se ženy vzděláním a kvalifikací dostaly krůček po krůčku na úroveň mužů. Padesát let, během kterých si vydobýly pozice v politice a ekonomice, které do té doby patřily pouze mužům. Kancléřka? V roce 1958 nemyslitelné! Padesát let rovnoprávnosti, to je padesát let, během kterých se změnily hodnoty a společenské instituce postupně musely projít restrukturalizací, pokud
45 znevýhodňovaly ženy v boji za rovné příležitosti, a odstranit nedostatky. Nejnovější příklad: zavedení rodičovského příspěvku, který staví do zodpovědné role výslovně také otce.

Především je to ale padesát let, během kterých se ženy a muži snažili o to, aby pochopili a definovali své nové role.

Snaží se dodnes. Konec je v nedohlednu, zato je Německo bohatší o poznání, co vlastně
50 takový pokus o zavedení rovnoprávnosti udělá se společností i jednotlivými lidmi.

ústavní soudkyně
Christine Hohmann-Dennhardtová

pilotka vojenských proudových
letounů Ulrike Flenderová

fotbalový trenér Ottmar Hitzfeld

rozhodčí Bibiana Steinhausová

vychovatel

burzovní makléřka

Tvrdé ženy, křehcí muži: Nová definice ženství ve společnosti si žádá také nové pojetí mužství

Dlouho panovala představa, že se zrovnoprávnění týká především žen – jde přece o to, aby se vyrovnaly mužům, kteří v patriarchálním systému požívají veškerých výhod plynoucích z jejich mocenského postavení. Až budou ženy vlastnit „polovinu nebe“, kterou podle čínského přísloví tak jako tak nesou na svých bedrech, a k tomu ještě polovinu všech křesel v dozorčích radách, bude prý celá záležitost vyřízena.

Teprve nyní, půl století po tak říkajíc oficiálním zahájení rovnoprávnosti, je víc než jasné, že to tak jednoduché není. K rovnosti, jak sám pojem napovídá, patří dvě strany, které jsou v právech i povinnostech rovnocennými partnery. Zavedení rovnoprávnosti tedy představuje nastolení rovnováhy mezi ženami a muži, a tudíž proměnu celé struktury lidské společnosti: Co se očekává od mužů, co od žen, jaké role se jim připisují? Na všechny otázky se musí najít nové odpovědi. Nová definice ženství ve společnosti si žádá také nové pojetí mužství. Pokud ale ženy mohou i to, co se tradičně považovalo za „typicky mužské“, co si pak muži mohou zachovat ze své rodové identity?

Jinými slovy: Je muž stále ještě mužem?

65 Je to, co ženy považují za osvobození a výhru, pro muže vždycky jenom ztráta? Nebo to může být i obohacující, když dnes i takový tvrdý chlap jako fotbalový trenér Ottmar Hitzfeld smí plakat na veřejnosti?

A jak se vlastně žije ženám a mužům v nových podmínkách?

70 Výročí zákona o zrovnoprávnění tedy připomíná také skutečnost, že tenkrát začal velký společenský experiment. A ještě pořád z toho nejsou venku – ženy a muži v Německu, ale i zbytek západního světa.

Pro manželský pár z Hamburku Tanju Jornsovou (38) a Axela Deckera (40) spočívá rovnoprávnost ve vztahu v tom, že si oba stejnou měrou smí plnit svá přání a cíle. „Všechno je to o dohodě,“ říká Jornsová. Její manžel pracuje jako kameraman na volné noze, ona je učitelkou na základní škole a společně vychovávají dvě dcery, kterým je sedm a pět let. „Sám jsem vyrůstal v úplně normálních rodinných poměrech a v okamžiku, kdy jsme se rozhodli mít děti, jsem věděl, že to budu chtít pojmout jinak. Výrazný mužský vliv jsem sám nepoznal, tak ho ani neumím přesně definovat, ale věřím, že existuje,“ říká Decker.

mistryně světa v boxu Regina Halmichová

otec s kojencem

80 Dělbů práce stylem fifty-fifty si pár nestanovil. „Když dostanu zakázku, jsem víc pryč, protože v tu chvíli jsou práce a kontakty na prvním místě, ale vím, že to není napořád,“ říká Axel Decker. Tanja Jornsová si je jistá, že jdou svým dcerám „správným příkladem v tom, jak by měla rodina a partnerství fungovat.“ Pak se ale zamyslí a dodává: „Tak si to vlastně představovali i moji rodiče, kteří měli rozděleny role podle tradičního vzorce, a já to přesto chtěla jinak.“

85 Pouze zpětným pohledem je možné zjistit, jak moc se za posledních padesát let změnila
normy a představy o společném soužití muže a ženy, ale také právní cítění – mladší generace
nemůže skoro ani uvěřit tomu, jaká práva měli muži nad ženami ještě před nabytím platnosti
zákona o zrovnoprávnění.

V Základním zákoně (ústavě SRN), článku 3 odstavci 2, byla sice díky iniciativě političky
90 sociálnědemokratické strany SPD Elisabeth Selbertové již od vzniku Spolkové republiky
Německa, neboli Západního Německa, v r. 1949 zakotvena jasná formulace „Muži i ženy jsou
rovnoprávní“, ale patriarchální ustanovení občanského zákoníku platila stále. Po schválení
soudem směli muži vypovědět pracovní poměr své ženy, pokud se domnívali, že škodí
„manželským zájmům“; směli spravovat a užívat, tedy i rozhazovat, finance manželky a měli
95 také právo posledního slova ve všech otázkách týkajících se manželského svazku:
„Manželovi“, jak uváděl do roku 1958 občanský zákoník, „přísluší rozhodování ve všech
oblastech společného života; určuje především místo bydliště a byt.“

Všechno to dnes zní „jako ozvěna ze středověku“, konstatovala nedávno bývalá hamburská
senátorka práv Lore Maria Peschel-Gutzeitová.

100 Právě o právo posledního slova v manželství, které nebránilo muži v nadvládě ve společné
domácnosti, se při sestavování zákona o zrovnoprávnění celé roky urputně bojovalo ve
Spolkovém sněmu, Spolkové radě a různých výborech. Patriarchální primát si nechtělo nechat
vzít, navzdory požadované rovnoprávnosti, mnoho poslanců a Konrad Adenauer – první
poválečný kancléř Německa – už vůbec ne.

105 Také katolická církev podporovala ideu dominantního postavení muže ve svazku
manželském. „Skutečná podstata rovnoprávnosti“, jak napsal počátkem padesátých let
kolínský arcibiskup kardinál Josef Frings příslušnému ministrovi spravedlnosti, tkví v tom, že
se jedná „s tím, co je stejné jako se stejným, a s tím, co je odlišné jako s odlišným“.
„Rozdílnost pohlaví“ se tedy uznává.

**Ideál tak i nadále
představovalo manželství,
ve kterém žena zůstala v domácnosti.**

110 Církev viděla v muži, koho to překvapuje, „přirozeného nositele autority, jak ji stanovuje řád svazku manželského“.

Nakonec hlasovalo celkem 186 poslanců Spolkového sněmu proti a jen 172 pro zachování práva posledního slova: Tak byla definitivně dobytá pevnost, která po staletí střežila mužskou nadvládu.

115 Přesto i po vydání zákona o zrovnoprávnění v roce 1958 zůstala republika skutečně stejným právům a povinnostem pro muže i ženy na hony vzdálená. Podle nového ustanovení směla žena pracovat, jen „pokud tím nezanedbávala své povinnosti v rámci manželství a rodiny“. Ideál tak i nadále představovalo manželství, ve kterém žena zůstala v domácnosti.

V poválečné době bylo považováno za vzpuru už jenom to, když žena – jak to při uzavření
120 sňatku v roce 1954 udělala liberální politička Hildegard Hamm-Brücherová – trvala na dvojím příjmení. „Když jsem se vdávala, měl manžel pravomoc disponovat s mým účtem,“ vypráví Hamm-Brücherová, která se stala v roce 1948 první ženou Spolkové rady Mnichova, později zastupovala stranu liberálních demokratů FDP v bavorském parlamentu, byla poslankyní Spolkového sněmu, a dokonce kandidovala na post prezidentky. To, že měla svůj
125 vlastní účet, byla tehdy velká výjimka. V učebnicích jejího syna byly zobrazovány pouze ženy stojící za plotnou a s hadrem v ruce.

„V šedesátých letech to vypadalo, jakoby se zákonem o zrovnoprávnění nic nezměnilo,“ shrnuje Hamm-Brücherová. Ještě dnes ji dokáže rozčítit výrok křesťanskodemokratického ministra pro rodinu Franze-Josefa Wuermelinga, který tento post vykonával v letech
130 1953–1962, v němž spatřuje přirozené poslání ženy v „sebeobětování a sebezapření“, samozřejmě za sporákem.

Už jsme zase někdo – tímto heslem německého hospodářského zázraku druhé poloviny padesátých až poloviny šedesátých let se řídili především muži, kteří se vrátili z války a v již

osvědčené roli živitele našli svou ztracenou identitu. Patriarcha, který se dokázal sám postarat
135 o rodinu („moje žena nemusí pracovat“), si mohl poklepat na rameno. A jeho manželka, která
si doma mohla škrobit svoje spodničky, nebyla považována za chudinku, ale za ženu
požívající privilegia.

„Procitla jsem ze snu, až když jsem se v roce 1966 poprvé ucházela o místo docentky na
vysoké škole,“ vzpomíná Rita Süßmuthová (71) politička křesťanskodemokratické strany

Těhotná španělská ministryně obrany Chacónová během vojenské přehlídky: *Skloubení rodinného a profesního života, které je patrné na první pohled*

140 CDU. „Moje přednáška i zkoušky dopadly dobře. Pak přišel na řadu pohovor, komise složená
ze sedmi mužů. První otázka: Proč jste se ucházela o místo právě u nás? Víte přece, že je mezi
uchazeči otec osmi dětí. Nemohla jsem uvěřit vlastním uším,“ říká Süßmuthová, která byla
v letech 1985–1988 spolkovou ministryní pro rodinu. „Pohovor mnou hluboce otrásl a zůstal
pro mě klíčovým zážitkem.“

145 Něco podobného zažila o rok později Maria von Welserová (61) dnes ředitelka
Severoněmeckého rozhlasu NDR Hamburg. Při přijímacích zkouškách na Německou školu
žurnalistiky (DJS) v roce 1967 se na listině uchazečů dělila o poslední místo s mužem a ten
byl upřednostněn. Nakonec je to prý on, kdo jednou bude muset živit rodinu. „Byla jsem

šokovaná,“ říká dnes novinářka. „Až do té doby mě ani nenapadlo, že by mohlo být pohlaví
150 překážkou na cestě za mým vysněným povoláním.“

Koncem šedesátých nabralo v Německu na síle ženské hnutí, a to už začalo být jasné i prvním
mužům, že se poměry mění. „Jako mladík jsem cítil velkou nejistotu,“ říká berlínský
spisovatel Peter Schneider (68) autor knihy *Rebellion und Wahn (Vzpouřa a blud)*, který zažil
vzpouřu žen – tenkrát ještě „soudružek“ – na vlastní kůži v *Socialistickém svazu německého*
155 *studentstva* (SDS). Stejně jako studentské hnutí byl tehdy i SDS klubem mužů, ve kterém se
jen málo ženských členek odvážilo otevřít pusou – až v roce 1968 jedna svazačka, celá vzteky
bez sebe, mrštila rajče na pány předsedy.

V následujících letech vyrostly na patriarchální půdě ženské kavárny, hospody a knihkupectví
pro ženy. Zároveň také vznikaly různé ženské skupiny. „Z trucu jsem se jednou odvážil jít na
160 dámskou párty,“ říká Schneider. „Okamžitě jsem letěl.“

Mladý levičák Schneider se cítil pod „neustálým dohledem, i v posteli. Všechno, co člověk
udělal, mohlo sloužit jako usvědčující důkaz“. A stačilo se prý podívat na nohy pěkné ženě.

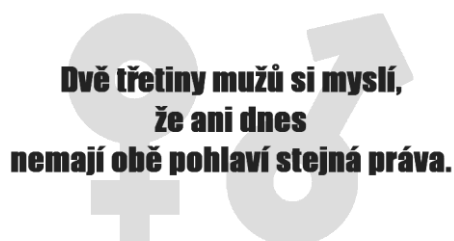
V roce 1971 rozpoutala novinářka Alice Schwarzerová kampaň „ženy proti § 218“, aby tak
poukázala na absurditu paragrafu o trestnosti umělého přerušování těhotenství. Když se
165 v časopise *Stern* veřejně přiznalo 374 žen k tomu, že bylo na potratu, dostalo se německé
ženské hnutí do povědomí široké veřejnosti – a díky časopisu *Emma*, který Schwarzerová
založila o šest let později, mělo hnutí také ústřední orgán. Ten se do dneška snaží udávat všem
současným otázkám ten správný feministický směr.

Od kampaně proti paragrafu 218 požadovaly ženy mimo jiné, aby mohly nakládat se svým
170 tělem tak, jak samy uznají za vhodné. Jak houževnatý odpor společnost kladla i přesto, že
zákon z roku 1976 umožňoval za určitých podmínek umělé přerušování těhotenství, se ukázalo
ještě na konci osmdesátých let na jistém memmingenském procesu proti ženskému lékaři. Ten
měl na svém kontě stovky umělých potratů. Soudní řízení se zvrhlo doslova v hon na
čarodějnice, které představovaly jeho pacientky, z nichž velká část musela vypovídat před
175 soudem a dostala trestní příkazy.

Nyní už rovnoprávnost jako idea žádné polemiky nevyvolává a muži se už také můžou se
zalíbením dívat ženám na nohy. V mezinárodním srovnání si Německo nestojí vůbec špatně,
jak v minulém roce zjistili experti švýcarského Světového ekonomického fóra (WEF).

Zkoumali, jaký je stav emancipace ve 128 zemích na základě otázek, jaké mají ženy možnosti
180 vzdělávání, jaké šance v ekonomice, do jaké míry se podílejí na politické moci a co očekávají
od života. Německo se umístilo na sedmém místě.

80 % Němců si myslí, že se jejich země díky zavedené rovnoprávnosti za poslední desetiletí
změnila k lepšímu (viz anketa str. 24). Většina žen i mužů chtějí mít v zaměstnání i
domácnosti stejné příležitosti, práva a povinnosti jako partner.

**Dvě třetiny mužů si myslí,
že ani dnes
nemají obě pohlaví stejná práva.**

185 Jen 13 % Němců považuje za ideální stav, pokud je výdělečně činný pouze muž. Téměř
polovina dotázaných si myslí, že je nejlepším řešením, když jsou oba partneři zaměstnaní,
stejnou měrou se podílejí na výchově dětí a dělí se o práce v domácnosti
(viz anketa str. 19).

Stejně dobře jsou si vědomi také toho, že přeměna na skutečně rovné příležitosti ještě chvíli
190 potrvá. Téměř dvě třetiny mužů a tři čtvrtiny žen si myslí, že dnes nemají obě pohlaví stejná
práva ve všech oblastech života (viz anketa str. 24).

Rozpory, které odráží koexistence starých a nových představ, se ukazují v zákonodárství
samotném – nesoulad mezi daňovým právem, které společným zdaněním manželů
(manželský splitting) zvýhodňuje manželství s jedním živitelem rodiny, a právě zavedeným
195 právem na výživné, které vychází ze zásady osobní odpovědnosti obou manželů za svou
ekonomickou situaci. Nejvýrazněji se projevuje nerovné postavení v profesním světě, kde
ženy stále vydělávají podstatně méně – 76 % příjmu mužů (viz statistika str. 22). Muži i
nadále zabírají většinu manažerských postů. „V této oblasti nebudeme moci mluvit o skutečně
rovných příležitostech ještě hodně dlouho,“ hodnotí dosavadní situaci Jutta Allmendingerová,
200 prezidentka Vědeckého centra v Berlíně (WZB), největšího sociologického výzkumného
ústavu v Evropě.

Ansgar Gabrielsen, bývalý norský ministr průmyslu a obchodu, označil nedávno před Německým spolkovým sněmem za „trapnost“ skutečnost, že jsou v Německu pozice top managementu stále ještě doménou mužů – v Norsku musí být od začátku roku dozorčí rady podniků obsazeny minimálně ze 40 % ženami. Kvóta, která nevznikla ani tak z politické korektnosti, jako z poznatku podnikového hospodářství: Společnosti s rodově smíšeným vedením jsou podle mnohých studií úspěšnější a dosahují vyšších zisků.

Také v politice dosahují ženy v Německu oproti jiným evropským zemím méně často na vrcholné posty. Ve Finsku a Norsku je více než polovina ministerských míst obsazena ženami, ve Francii a Švédsku to vypadá podobně. Německo má pět ministryň, deset ministrů a kabinet tvoří ženy jen z jedné třetiny. Zřejmě už i takový podíl by ale pěkně ležel v žaludku jejich předchůdci Franzi-Josefu Wuermelingovi. Obzvláště se však před několika měsíci činil španělský předseda vlády José Luis Rodríguez Zapatero („Jsem feministka“): Na ministerstvo obrany dosadil 37letou katalánskou právničku Carme Chacónovou, která krátce po svém nástupu do úřadu vykonala přehlídku mezinárodní obranné jednotky na vojenské základně v Afghánistánu – ve vysokém stupni těhotenství, v bílé těhotenské halence.

Kreutzovi – rodina bez předsudků

Takové spojení rodinného a pracovního života je pro německé ženy pořád ještě pouhou vizí, ačkoliv si mnoho z nich až do svého prvního porodu myslí, že rovnoprávnost funguje. „Taky

jsem si to myslela,“ říká představitelka politické strany FDP Silvana Koch-Mehrinová (37).
220 „Počítala jsem s tím, že budu mít profesně stejné, ne-li lepší možnosti jako muži a že ke mně
jako k matce budou přistupovat úplně normálně i v práci. Pak jsem se nestačila divit, jak se
všechno rázem změní, když otěhotníte,“ dodává. Sama je dnes matkou tří malých dcer. „Podle
zákona by žádné rozdíly existovat neměly. Ale jako matka jsem zjistila, že rovnoprávnost
prostě nefunguje. Zkrátka už nejste plnohodnotnou pracovní silou.“

225 Aby mohly ženy i při dětech chodit do zaměstnání bez neustálého stresu a pocitů viny,
požadují po státu a podnicích již dlouhou dobu: dostatek míst v jeslích, školy se školní
družinou a flexibilní pracovní dobu, která umožňuje zvládat práci i rodinu. Zatím se však řídí
rodinná politika opačným heslem: Období rodičovství – ještě více překážek.

V souvislosti s tím se jen málokdy zmiňuje, že práce na plný úvazek a kariéra nejsou životním
230 cílem všech lidí a že je pro ženy jednodušší přijmout „roli neživitelky“ a nenechat se
zapráhnout do pracovního kolotoče, pokud o to samy nestojí. „Ženy si tak v ideálním případě
mohou samy vybrat, jak si život uzpůsobí,“ říká habilitovaná dětská lékařka z Bonnu Bettina
Gohlkeová (44), která má se svým manželem Frankem tři děti ve věku 9–13 let. „Mohou
skloubit zaměstnání s péčí o rodinu, mohou udělat v práci pauzu, znovu se do ní vrátit a
235 nekouká se na ně pak tolik přes prsty jako na muže.“

Genderové role se v průběhu staletí neustále měnily – co se právě považuje za „mužské“ a
„ženské“, má hodně společného s tím, co zrovna společnost potřebuje, aby mohla bez
problémů fungovat. Většinou však proběhly tyto proměny tak nenápadně a pomalu, že si
dotyčný žádné změny nevšiml. Že během bouřlivých desetiletí nastartuje jedno pohlaví,
240 v tomto případě ženské, programově řízenou změnu a prosadí ji, a ještě k tomu na základě
zákona, je v dějinách něco zcela výjimečného.

V minulých desetiletích se stalo již normálem, že ženy
požadují hlasitě a zarputile svá práva. Osvobodily se od
omezujících představ a dokázaly, že disponují, v tom
245 dobrém i špatném, tradičními ženskými atributy stejně jako
mužskými – pověstným se stal mocenský instinkt spolkové
kancléřky Angely Merkelové (53).

„Dřív jsi ještě mohl potkat ženský, který

uměly vařit jako jejich matky,“ jak se před časem dozvěděl frankfurtský
250 hudebník Shantel (hit *Disco Partizani*) od svého dědečka,
„zato dneska potkáš takový, který pijou jako jejich
otcové.“ O něco diplomatičtěji se vyjadřuje německý psychoanalytik
Horst-Eberhard Richter: „Ženy své původní schopnosti
obohatily o nové a zvýšily tak svůj
255 potenciál. Muži naopak zůstali tím, čím byli a nyní, v porovnání s ženami, působí jako
neúplné, takřka poloviční bytosti.“

Svým tažením ženy bezpochyby zahnalý muže do kouta. Byl to vesměs feministický záměr,
neboť každý muž platil, už jenom tím, že byl muž, za vznešeného patriarchu – v pantoflích
nebo bez nich. Rovnoprávnost znamenala tudíž pro mnoho mužů dlouho především jedno:
260 Museli si při močení dřepnout, a ani to jim moc nešlo.

„Moje generace přece díky ženskému hnutí znězněla,“ říká berlínský kabaretiér Horst Schroth
(59), (aktuální sólový program *Wenn Frauen fragen – Když se ženy ptají*), který sám prodává
trička s nápisem „V posteli nic moc, jinak milý hoch“. Ta se setkávají s úspěchem u
přemýšlivých a sebekritických mužů.

265 Nakonec je vlastně jedno, jestli se muži vůči rovnoprávnosti staví do role cíťi nebo navenek
působícího tvrdáka: Byli donuceni k reakci na určitou vývojovou změnu, kterou sami
nevyvolali a neměli pod kontrolou: Následovala tedy obrovská krize identity, ono
„znejistění“, které tehdy Peter Schneider pocíťoval. „Jestliže se dá jedno pohlaví náhle do
pohybu a výrazně se změní, ale to druhé zůstane stát, musí se logicky objevit problémy,“
270 vysvětluje specialista na problematiku sociokulturních rolí mužů Walter Hollstein. Ve své
knize *Was vom Manne übrig blieb (Co zbylo z muže)* se dívá kriticky na měnící se obraz
maskulinity. „Muži zůstali skutečně pozadu. Nikdo se o ně nestaral a oni sami byli natolik
znejistění až šokováni, že si nebyli schopni pomoci.“

Zatímco ženy tak usilovaly o kariéru, finanční nezávislost, politickou moc, svobodu,
275 suverénní postavení při diskuzích ve veřejné sféře – tedy o to, co si muži zabrali jen pro sebe,
si dlouho nikdo nepoložil otázku, zda to, co muži měli, za tu námahu stálo. V každém případě
nikoho nezajímalo, jakou cenu za to zaplatili – málo času s dětmi, otcovství převážně po
telefonu, zřeknutí se všech ostatních rolí kromě živitelské. Ani muži po ničem nepátrali,

neboť jim svým způsobem lichotilo, že se tak jen potvrzuje jejich dominantní postavení a že jim ženy mohou jejich náskok ve vedení jen závidět.

K tomu se přidalo a přidává, že ženy nemají ve svých očekáváních jasno: Požadují partnera, se kterým budou naladěni na stejnou notu, který umyje nádobí, přebalí děti – a umění předehty by nakonec mohl ovládat taky. Ve skutečnosti však často hledají muže, který vyhovuje „archaickému schématu“, jak tuto skutečnost nazývá mnichovský psychoterapeut Stefan Woinoff zabývající se také párovou terapií: Hledá se i nadále živitel se „statutem mocného muže“, který je profesně úspěšnější a přináší domů víc peněz než žena.

Portrét Merkelové v galerii spolkových kancléřů: Je to, co muži vždycky měli ve všech ohledech usilovanihodné?

„Pochopitelně se i muži musí naučit přijmout nové role, aniž by měli strach, že tím utrpí jejich mužskost,“ říká Woinoff. „Ale přístup mnohých žen tento strach jen umocňuje.“ Shrnuje: „Dokud budou ženy v soukromém životě stále hledat muže podle starého vzoru, společnost se příliš nezmění.“

Mnoho mužů už stejně nikdy takový statut nezíská. Také u nich je bezchybný profesní životopis čím dál tím vzácnější. „Protože je mužům stále prisuzována tradiční role živatele,“ říká specialista Hollstein, „vypořádávají se s takovými nezdary podstatně hůře než ženy.“ Řešením může být útěk k alkoholismu a drogám. „Dnes už se muž nemůže spolehnout na

společnost,“ říká curyšský psychoanalytik Markus Fähr. „Muž se cítí ohrožen, protože se o něm stále pochybuje. Vidím to ve svojí ordinaci, strádání je obrovské. Muž je jako strůjce přijímán, nikoliv však jako oběť. Z psychologického hlediska je muž slabé pohlaví.“

300 A přece se nyní v každodenním životě ukazuje, že mladší generace mužů pocit nejistoty překonává. Vědomě a z přesvědčení se zbavuje zažitých představ a nově pojímá otcovství. To je k vidění v trendy městských čtvrtích jako Prenzlauer Berg v Berlíně nebo Schanzenviertel v Hamburku, kde bydlí mnoho mladých a movitějších rodin. Pyšní mladí otcové tam hromadně tlačí luxusní kočárky směrem k bio obchodům – tak se prezentuje nová

305 generace mužů, která se stará o ženu a dítě přinejmenším tak jako o svou kariéru.

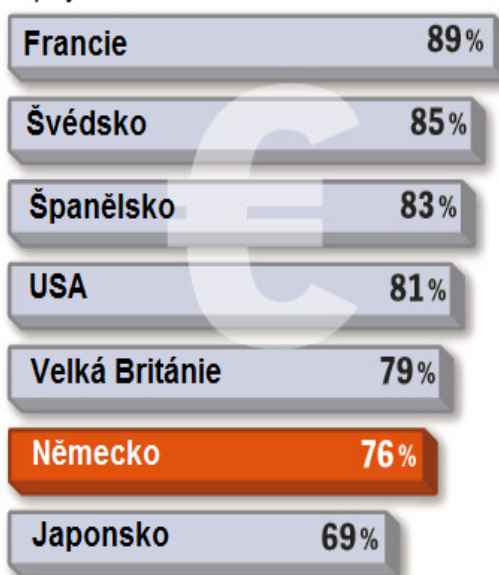
Před rokem a půl začalo v Německu platit, že na čtrnáctiměsíční rodičovský příspěvek mají nárok pouze ty páry, u kterých zůstane doma alespoň po dobu dvou měsíců také muž. Tato skutečnost má 310 otce povzbudit k službě za přebalovacím pultem. V prvním čtvrtletí tohoto roku tvořily s 18,5 procenty ze všech schválených rodičovských příspěvků žádosti, které si podali muži – „tichá revoluce“, zajásala oprávněně spolková 315 ministryně pro rodinu Ursula von der Leyenová.

Také Thorsten Eisbein (31) elektrotechnický inženýr z obce Langerwehe u města Cáchy (Aachen) chce jít na rodičovskou dovolenou, až se stane v polovině července poprvé otcem. S manželkou Sarah Schneiderovou (30) vedoucí kanceláře, se domluvil, že plně využijí ze zákona poskytované období – prvních dvanáct 320 měsíců zůstane s dítětem doma ona, pak si udělá dvouměsíční pauzu v práci on. „Dokážu si představit, že bych si vzal i čtyři měsíce rodičovské dovolené, kdyby se manželka chtěla vrátit dřív do práce,“ říká Eisbein.

325 Toto stále ještě nerovné rozdělení feministiky neuspokojí, ale Schneiderová s Eisbeinem si dobře promysleli, co pro ně bude nejpřínosnější: „V prvních měsících po porodu nebudu doma nic platný hlavně proto, že by manželka chtěla kojit,“ říká budoucí otec. „Tuhle zkušenost mají i moji stejně staří kamarádi a známí.“

Platový nepoměr

Příjmy žen v procentuálním poměru k příjmům mužů 2005

Zdroj: OECD 2007

Možná je to tichá revoluce, přesto však moderní muž a otec prokazuje ctnosti, které se dlouho považovaly za „nemužské“: trpělivost, empatii a schopnost komunikace. Na rozdíl od dřívějšíka objímají otcové děti častěji, pomáhají jim s domácími úkoly nebo je utěšují, když jsou smutní.

Zářným příkladem nového otcovství je bezpochyby hollywoodská hvězda Brad Pitt (44), jehož image prošlo v posledních letech radikální proměnou: od sexsymbolu k přitažlivému taťuldovi pro všechny. Pitt sdílí světlo reflektorů se svou partnerkou Angelinou Jolie (33) a stále početnějším houfem dětí. V současné době má pár tři adoptované děti, jednoho vlastního potomka a dvojčata jsou na cestě. Pokud Jolie zrovna nerodí, točí jeden film za druhým a tam ji také můžeme často vidět v roli matek.

Na dvojí zátěž – děti a kariéru – si prý slečna Jolie nestěžuje, však také není odkázána na školky v německých velkoměstech, jejichž kapacita je nedostačující. Kromě toho Pitt nevkládá nyní do vlastní filmové kariéry tak vysoké ambice a tráví víc času tím, aby našel vhodnou usedlost pro svou početnou rodinu.

Skutečnost, že jedna z hvězd dává s takovou vervou na odiv své otcovství, ukazuje na změnu myšlení v západním světě. „Muži se dnes starají o své rodiny nejvíc za poslední století,“ říká americký kulturolog Michael Kimmel. Výzkumy provedené sociology z Michiganské univerzity ukázaly, že koncem sedmdesátých let strávil otec se svými dětmi jen třetinu průměrného času matky. Do roku 2000 se prý tento podíl zvýšil na třičtvrtiny.

Rovnoprávný pár Eisbein, Schneiderová: *Po porodu nebudu doma jako muž nic platný*

V Německu však otcové přístupní změně v práci stále běžně narážejí na překážky, které ženy znají už dlouho: na šéfy a firemní struktury, kteří zarputile trvají na zachování statusu quo.

V malé kanceláři v jednom hamburském dvoře se ve vysokých regálech hromadí spisy s vědeckými studiemi a novinovými články na téma: otcové na rodičovské dovolené, noví

otcové, otcové mezi dítětem a kariérou. Kancelář patří Volkeru Baischovi (42), který má sám dvě dcery. Před sedmi lety založil registrované sdružení Vaeter e.V., lobbistickou agenturu poskytující služby mužům s dětmi. Chce tak mužům ulehčit cestu rodinným životem.

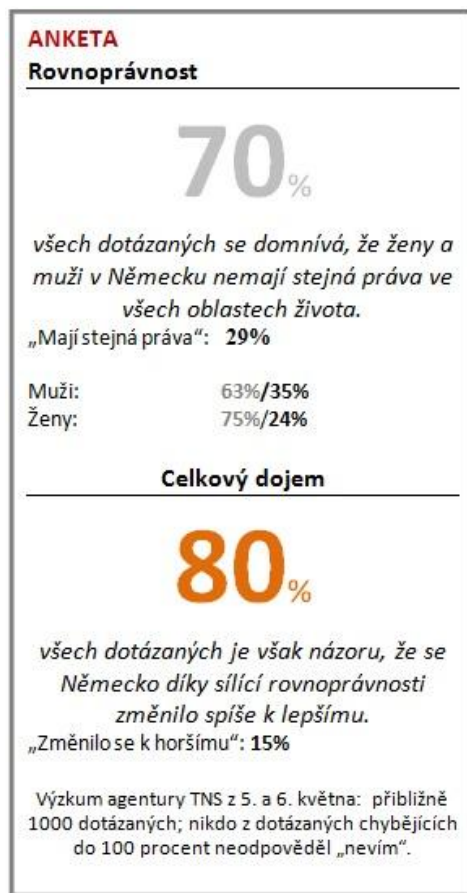
Baisch za dobu svého působení ví, že změnit předsudky je běh na dlouhou trať. „Stejně jako dřív si podniky uvědomují, že je stále aktuální problematika skloubení rodinného a profesního života, ale spojují si ji výhradně se ženami,“ říká lobbista, „ve veřejných prostorech najdeme přebalovací pulty taky jenom na dámských toaletách.“

Sdružení Vaeter e.V. kontaktují muži, jejichž šéfové jim brání v rodičovské dovolené nebo ji alespoň chtějí proměnit v dovolenou klasickou, aby je další muži nechtěli hloupě následovat. Podle ankety, kterou provedl Institut pro demoskopii (Ifd) se sídlem v Allensbachu, 61 % podnikových a personálních managerů rodičovský příspěvek schvaluje.

Realita ale často vypadá jinak. Odborová organizace Ver.di v rámci výzkumného projektu zjišťovala, jak podniky nakládají s novou rodičovskou dovolenou. Již při výběru podniků vědci naráželi na odpor. Z přibližně stovky oslovených firem se do projektu chtěly zapojit jen čtyři podniky. Výsledek nikoho nepřekvapil.

„Ani pro podnikové rady soukromých podniků a samosprávné instituty, které fungují ve veřejné správě a veřejnoprávních korporacích, není toto téma prioritou,“ referuje projektový team. „Kompetentní osobu, na kterou se můžete v otázkách rodičovského příspěvku obrátit, najdete jen zřídkakde. Obecně se muži mají v práci řídit heslem: Stále přítomen. Kdo to nevezme na vědomí, toho žádná závratná kariéra nečeká.“

Všechno to zní zatraceně povědomě, jen s opačným pohlavím. Kdo má odvalu a nechce to vzdát, tomu jsou jistě vzpruhou působivá gesta, která byla k vidění přímo během mistrovství Evropy ve fotbale: Po zápase Holandska s Francií přinesli přímo na hřiště své děti holandský brankář Edwin van der Sar a útočník Dirk Kuyt.

Zda se trend nového otcovství skutečně uchytlí, se ovšem ukáže až v příští generaci. Nerovnost, která se zatím stále objevuje, by mohla mít ještě nepředvídatelné následky.

380 Dívky a mladé ženy převyšují ve škole a při studiu své stejně staré protějšky. „Dívky,“ říká německý sociolog zabývající se problematikou mladistvých Klaus Hurrelmann, „začínají mít náskok.“ Jsou „flexibilnější, pilnější a úspěšnější“ než chlapci. Více než polovinu německých maturantů představují děvčata, mají také výrazně lepší známky než jejich vrstevníci. Také mezi studujícími tvoří dívky nadpoloviční většinu a napříč všemi studijními obory jim stačí –
385 při stejně dobrých známkách – méně semestrů, mimo to absolvují více zahraničních stáží a praxe. Ústav pro výzkum trhu práce a povolání (IAB) předpovídá: „Dívky budou zřejmě své tempo ještě zvyšovat.“ Chlapci – především ve Východním Německu – naopak tvoří větší část skupiny, která má jen základní vzdělání a vedou také v počtu žáků, kteří musí ročník opakovat nebo školu nedokončí.

390 Podle Hurrelmannova chlapci a mladí muži jen nechápavě hledí na to, jak je jejich vrstevnice míjejí. Jak nejistě se chlapci cítí, ukazuje také nejnovější studie společnosti Shell (*Shell-Jugendstudie*) z roku 2006, která jednou za tři až čtyři roky dokumentuje názory a očekávání mladistvých. Na rozdíl od sebevědomých děvčat „mnoho chlapců při hledání své role ve společnosti a nové definice sebe samých nejistě tápou,“ píše autoři. „Mladí muži zjišťují, že
395 jsou na ně kladeny zcela nové požadavky. Dnešní mladé ženy mají totiž zcela jiné představy o společném životě a výchově dětí – a ty jsou tradičnímu modelu hodně vzdálené. Na mnoho mužů je toho evidentně moc.“

Některým to ale ani nepřijde. Šestnáctiletý Laszlo Kreutz, který vyrostl v rodině bez předsudků, chodí se svou přítelkyní Lisou do desáté třídy Gymnázia Johna Lehnona
400 v Berlíně. Když se teenagerské dvojice zeptáte, co považují za mužské nebo ženské, chlapecké či dívčí, dlouho přemýšlí, váhavě odpovídají a nakonec stejně vždycky dojdou k závěru, že už žádné pevně stanovené role neexistují. „To všechno jsou přece klišé z doby před dvěma generacema,“ říká Laszlo.

„Holky baví fotbal, ty nejlepší se můžou dobře prosadit a kluci pomlouvají taky,“ říká Lisa.

405 Když už nic není zcela jednoznačné, když už se jednotlivým rolím nepřipisují určité vzorce chování, pak rozhodne vzhled. Laszlo má na sobě – jako většina chlapců v jeho věku – tričko a basketbalové kraťasy: bez debat chlapecké oblečení. Lisa má úzké džíny a květovaný top: jednoznačně dívčí oblečení.

410 „Možná jsou naše představy o tom, co je typicky mužský a ženský tak nejasný proto,“
přemýšlí Laszlo, „že jsme oba dva z rodin, kde to taky není pevně daný.“ V jejich rodinách

Holandský brankář van der Sar s dcerou*: *Působivé gesto*

vaří otec i matka, oba se starají o domácnost, oba vydělávají peníze. „Jednou to chci mít taky tak,“ říká s úsměvem Lisa.

415 V Německu ortodoxně dodržuje tradiční role, které již společnost považuje za přežitky, v podstatě už jen jedna skupina obyvatel: konzervativní muslimští přistěhovalci, kteří se ve většině případů nepřizpůsobí západním představám o ženské emancipaci. Vražda ze cti spáchaná v květnu na šestnáctileté Morsal Obeidiové, která se s rodinou přistěhovala do Německa z Afghánistánu, je jasným příkladem toho, v jak velkém rozporu jsou patriarchální struktury se západním právem a západními normami. Také mezi muslimy v Německu se mezitím rozpoutala diskuze o roli ženy – přesto tradiční prostředí zůstává problematickou oblastí v říši rovnoprávnosti.

ULRIKE DEMMER, ANGELA GATTERBURG, DIETMAR HIPPE, ULRIKE KNÖFEL, REINHARD MOHR, CAROLINE SCHMIDT, NICOLE SEROCKA, MERLIND THEILE, SUSANNE WEINGARTEN, MARTIN WOLF

* Po vítězství nad Francií při vyřazovacím zápasu na Euru 2008.

3. Překladatelská analýza

Tato část se věnuje překladatelské analýze výchozího textu podle schématu translatožky Christiany Nordové, který uvádí se své publikaci *Textanalyse und Übersetzen* (1995). Příklady jsou uváděny kurzívou a s konkrétním odkazem na místo v textu, pokud se nejedná pouze o výčet příkladů. Používám následující zkratky: O – originál, P – překlad, ř. – řádek.

3.1 Vnětextové faktory

3.1.1 Vysílatel

Vysílatelem textu je německý internetový server *Spiegel Online*, konkrétně pak sekce týdeníku *Der Spiegel*, která se na těchto webových stránkách nachází.

3.1.2 Autor

Kolektiv autorů-novinářů-redaktorů: Ulrike Demmer, Angela Gatterburg, Dietmar Hipp, Ulrike Knöfel, Reinhard Mohr, Caroline Schmidt, Nicole Serocka, Merlind Theile, Susanne Weingarten, Martin Wolf.

3.1.3 Intence

Článek vyšel ku příležitosti padesátiletého výročí zákona o zrovnoprávnění. Autoři se ohlížejí za uplynulou dobou a mapují dosavadní vývoj převážně na základě příkladů ze života. Čtenář se tak dozvídá, jak změny, které s sebou zákon o zrovnoprávnění přinesl, osoby obou pohlaví vnímají. Jsou uváděny jak pozitivní, tak negativní aspekty, celkově však převládá pozitivní ladění vzhledem k upevňující se rovnoprávnosti. I přesto však autoři čtenáře k změně názoru přímo nevyzývají, neapelují. Záměrně píše přímo, protože celkově pozitivní ladění textu v sobě tuto funkci částečně skrývá. Primárně se však jedná o informativní záměr.

3.1.4 Příjemce

Článek je určen širší veřejnosti. V článku se k emancipaci vyjadřují muži a ženy různého povolání i věku. Vzdělání těchto osob je především vysokoškolské, nebo alespoň středoškolské (ženy činné v politice, ředitelka rozhlasu, architekt, učitelka na základní škole, dětská lékařka, elektrotechnický inženýr, vedoucí kanceláře, zaměstnankyně u firmy zabývající se filmovou produkcí, kameraman). Věk osob se pohybuje od třiceti let výše. Z mladší generace jsou vybráni dva šestnáctiletí studenti gymnázia. K tématu se vyjadřují také odborníci (psychoterapeut, specialista na problematiku sociokulturních rolí mužů). Tento „výsek“ společnosti částečně napovídá, že příjemcem budou zřejmě také osoby

s alespoň všeobecným přehledem, což je dáno i tím, v jakém týdeníku článek vyšel. K emancipaci se vyjadřují muži i ženy, což znamená, že text by měl být zajímavý pro obě pohlaví. Možná však přece jen po tomto vydání sáhnou spíše ženy.

Výchozí text byl zamýšlen pro německého příjemce, neobsahuje však žádné velké „základnosti“, které by bránily v porozumění českému čtenáři s všeobecným přehledem. Pro porozumění se nevyžadují žádné odborné či detailní znalosti tématu. Úkolem překladatele je odhadnout, co by mohlo být pro příjemce neznámé a případně informace do textu vhodnou formou doplnit. V překladu jsem uvedla doplňující informaci u následujících případů: *Im Grundgesetz* (O: ř. 100) – doplňuji o údaj v závorce, který se mi zdá pro českého čtenáře pochopitelnější, nakonec den po svém vyhlášení vstoupil Základní zákon v platnost jako ústava SRN – *V Základním zákoně (ústavě SRN)* (P: ř. 89); *seit Beginn der Bundesrepublik* (O: ř. 101) – v překladu doplňuji o informaci, o jakou část Německa se jednalo, aby si čtenář mylně nemyslel, že šlo o celou oblast a zároveň uvádím rok, kdy se tak stalo – *již od vzniku Spolkové republiky Německa, neboli Západního Německa, v r. 1949* (P: ř. 90–91); *Wirtschaftswunderjahre* (O: ř. 144) – v překladu doplňuji o informaci, kdy se hospodářský zázrak v Německu odehrál – *německého hospodářského zázraku druhé poloviny padesátých až poloviny šedesátých let* (P: ř. 132–133); *Kanzler Konrad Adenauer* (O: ř. 116) – doplňuji o informaci formou vsuvky – *Konrad Adenauer – první poválečný kancléř Německa* (P: ř. 103–104).

Článek sice vyšel v Německu, ale svou tematikou je jistě zajímavý i pro českého čtenáře. Může si tak sám udělat jakési srovnání se situací u nás. Problematika rovnoprávnosti mužů a žen se samozřejmě netýká pouze našich sousedů a je stále aktuální, i když od vydání článku uplynulo šest let.

3.1.5 Médium

Analyzovaný text má písemnou podobu. Je dostupný jak v tištěné podobě ve formě hamburského týdeníku *Der Spiegel*, tak v elektronické podobě na webových stránkách www.spiegel.de. Zakladatelem tištěné podoby byl v roce 1947 dnes již zesnulý Rudolf Augstein, novinář, šéfredaktor a později také vydavatel *Spiegelu*. Týdeník *Der Spiegel* byl od počátku médiem chápáným jako příklad nezávislé žurnalistiky. Český rozhlas Vltava v roce 2007 ku příležitosti 60. výročí časopisu *Der Spiegel* cituje na svých webových stránkách slova Rudolfa Augsteina tak, jak jej převzala z německého deníku *Frankfurter Rundschau*:

„Zachovávali jsme železnou zásadu. A sice, že nebudeme poslušně mlčet před žádnou autoritou, ani kdybychom k ní měli přátelský vztah. Právě díky této zásadě jsme vytvořili velký, mocný časopis.“ Jeho slova jen stvrzuje známá „aféra Spiegel“, kterou popisují také autoři svazku *Dějiny Německa* (2001: 380–381), díky níž přišel o své ministerské křeslo ministr obrany Strauss a také dva státní tajemníci z ministerstva obrany a spravedlnosti, kteří se na aféře podíleli, museli své úřady opustit.

V českém překladu by článek mohl vyjít v týdeníku Respekt či Reflex, ať už jako samostatný článek referující o dané situaci v Německu či v konfrontaci s českým prostředím. Stejně jako časopis *Der Spiegel* jsou i oba zmiňované české týdeníky dostupné v elektronické podobě na webových stránkách.

3.1.6 Pragmatika místa a času

Článek vyšel v roce 2008 v Německu. Od současnosti jej tedy dělí 6 let. V článku se vyskytují příslovečná určení času a další údaje (např. věk aktérů), které se pevně váží k době jeho vzniku: *heute, bis heute, zurzeit, vor wenigen Monaten, dem gerade eingeführten Unterhaltsrecht, aktuelles Soloprogramm, vor sieben Jahren, vor 50 Jahren, in den vergangenen 50 Jahren, es ist ein Junitag im Jahr 2008, das Jubiläum des Gleichberechtigungsgesetzes* atd.

Aby byla zachována autentičnost textu, zvolila jsem na této rovině dokumentární typ překladu, tzn. tyto údaje nechávám v původním znění. Pouze v následujícím případě měním informaci, která se váže k době vzniku: *500-Euro-Kinderwagen* (O: ř. 345) – zde při překladu vycházím především z kontextu – *luxusní kočárky* (P: ř. 303). Tak bych situaci řešila zřejmě i v případě, že bych překládala článek v době jeho vzniku. V originálním textu je dále pod čarou bibliografický údaj ke knize, o které se autoři zmiňují. Váže se svým způsobem také k době vzniku. Tuto informaci zcela vynechávám, neboť ji nepovažuji za relevantní pro českého čtenáře: * *Walter Hollstein: "Was vom Manne übrig blieb. Krise und Zukunft des „starken“ Geschlechts. Aufbau, Berlin; 304 Seiten; 19,95Euro* (O: pod ř. 305).

Vzhledem k tomu, že je nám Spolková republika Německo blízká, nepředpokládám, že by pragmatika místa představovala pro českého čtenáře překážky k pochopení textu.

3.1.7 Funkce textu a styl

Hlavní funkcí textu je funkce sdělná, informativní. Článek informuje o vývoji společnosti od vzniku zákona o zrovnoprávnění až do roku 2008 a má vést k zamyšlení, zda se Německo ubírá v dané problematice tím správným směrem. V článku se objevuje také funkce vzdělávací. Čtenář se mimo jiné dozvídá, jaká ustanovení byla platná v občanském zákoníku a co všechno předcházelo skutečnosti, že dnes mohou jít ženy svévolně a beztrestně na potrat. Dle SSC* (1997: 31) se jedná o text sdělovacích stylů, vystupuje zde tedy do popředí věcná stránka sdělení. Modifikace funkce sdělení pak vedou k rozlišení stylů, která spadají do stylů sdělovacích. V tomto případě se jedná o publicistický styl, který odpovídá dle H.-W. Eromse (2008: 115) *Sprache der Medien*. Jak dále SSČ (1997: 179) uvádí, je styl publicistický více než kterýkoliv jiný funkční styl v těsné souvislosti s ostatními. Najdeme v něm tedy jak prvky mluvených projevů prostěsdělovacích (např. užití frazeologie), tak prvky stylu odborného. Tato skutečnost také vysvětluje výskyt mírně vzdělávací funkce v textu, kterou výše zmiňuji.

3.2 Vnitrotextové faktory

3.2.1 Téma

Tématem článku je emancipace nejen žen, ale i mužů. Text se ohlíží do minulosti, tedy do doby, kdy vstoupil v platnost zákon o zrovnoprávnění, a na základě příkladů se čtenář dozvídá, jak se rovnoprávnost ve společnosti postupně prosazovala. Nejedná se pouze o subjektivní pohled jednoho pohlaví, na problematiku je nahlíženo z obou stran, tedy i z pohledu muže.

3.2.2 Obsah

Článek hned v prvním odstavci informuje o skutečnosti, která dala podnět ke vzniku textu, tedy o výročí zákona o zrovnoprávnění. Následuje příklad ze současnosti, konkrétně ukázka toho, podle jakých pravidel žije rodina Kreutzových, a jak na změnu rolí nahlíží. Po obecných úvahách a shrnutí toho, co zrovnoprávnění doposud oběma stranám přineslo, navazují autoři dalším příkladem ze současnosti, tentokrát manželským párem z Hamburku. Dále již čtenář nahlíží do minulosti, do šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let. Také tato část je prokládána příklady ze života. Poté se již autoři vrací zpět do přítomnosti, poukazují na výsledky statistik, rozpory, které s sebou přináší koexistence starých a nových představ

* Stylistika současné češtiny

v zákonodárství, a na situaci v politice. Zmíněna je také problematika skloubení rodinného a pracovního života, současná očekávání žen od mužů, a jak se k nim muži staví. Autoři také informují o novém rodičovském příspěvku, který má nalákat otce na rodičovskou dovolenou. Čtenář se zároveň dozvídá o lobbistické agentuře, která poskytuje služby mužům s dětmi. Na závěr nechybí informace, jak se tento trend projevuje u mladé generace a jaká skupina obyvatel stále ještě ortodoxně dodržuje tradiční role.

3.2.3 Presupozice

Vzhledem k tomu, že se jedná o článek z naší sousední země, která je nám svou kulturou a historií velmi blízká a neobsahuje „základní“, nepředpokládají se také žádné zásadní obtíže v porozumění na straně českého čtenáře.

V bodě 3.1.4 uvádím, ve kterých případech jsem doplnila text o informaci tak, aby byl čtenáři přístupnější. Pojem *Wirtschaftswunderjahre* (O: ř. 144) nevyžaduje znalost německé historie, pojem sám o sobě vystihuje podstatu věci. Autoři se v textu také zmiňují o rodičovském příspěvku – *Elterngeld* (O: ř. 400). Tento pojem se v článku vyskytuje hned několikrát. Poprvé může na čtenáře působit jako „velká neznámá“: *Jüngstes Beispiel: die Einrichtung eines „Elterngeldes“, das ausdrücklich auch Väter in die Verantwortung nimmt* (O: ř. 51–52) – *Nejnovější příklad: zavedení rodičovského příspěvku, který staví do zodpovědné role výslovně také otce* (P: ř. 45–46). V čem podstata rodičovského příspěvku spočívá, se s odstupem času českému čtenáři vysvětlí samo: *[...] 14 Monate Elterngeld bekommen nur jene Paare, bei denen auch der Mann mindestens zwei Monate zu Hause bleibt* (O: ř. 348–349) – *Před rokem a půl začalo v Německu platit, že na čtrnáctiměsíční rodičovský příspěvek mají nárok pouze ty páry, u kterých zůstane doma alespoň po dobu dvou měsíců také muž* (P: ř. 306–309). V tomto bode zmíním záměrně také slovní spojení *Hälfte des Himmels: Wenn die Frauen erst die „Hälfte des Himmels“ besäßen, dazu noch die Hälfte aller Aufsichtsratssessel, dann sei die Sache schon geritzt* (O: ř. 60–62). Při překladu jsem váhala. Hledala jsem vhodný český ekvivalent, protože doslovný překlad jako *polovina nebe* se mi nezdál vhodný a pro českého čtenáře se mi jevil jako nicneřikající. Napadlo mne spojení *svoje místo na slunci*, ale to se doslova narýmovalo s obsahem zbylé věty. Zároveň jsem přemýšlela, ve spojitosti s německým prostředím, na co by autoři mohli odkazovat. Nakonec jsem zjistila, že se jedná o výňatek z čínského citátu, podle kterého nosí ženy na svých bedrech polovinu nebe. V kontextu článku jsem tento citát pochopila tak, že mají ženy dostat to, co jim právem náleží. Přeložila jsem tedy následujících způsobem: *Až budou ženy vlastnit*

„polovinu nebe“, kterou podle čínského přísloví tak jako tak nesou na svých bedrech, a k tomu ještě polovinu všech křesel v dozorcích radách, bude prý celá záležitost vyřízena (P: ř. 53–55). Je možné, že je tento citát v Německu známější nebo v době svého vzniku odkazoval přímo k nějaké konkrétní události, vyžadoval tedy jistou presupozici. Uvedené řešení překladu se mi zdálo nakonec vyhovující i v případě, že by tomu tak bylo a překladateli zůstal tento význam utajen.

3.2.4 Výstavba a členění textu

V tištěné podobě časopisu *Spiegel* je text členěn do sloupců. Tuto grafickou úpravu jsem z důvodu zachování přehlednosti textu a číslování řádků převzít nemohla. Pro tento typ publicistických textů je však takové členění typické. Text je dále rozdělen do odstavců, které jsou logicky uspořádány – autoři uvádí problematiku příkladem z přítomnosti, následně se ohlíží do minulosti a navrácí se zpět do přítomnosti. V jednotlivých odstavcích se prolíná komentář s přímou řečí. Z důvodu zachování rozsahu překládaného textu jsem vynechala několik posledních odstavců.

3.2.5 Neverbální prvky

Neverbální prvky jsou důležitou součástí publicistického stylu. Pokud je text doplněn obrázkem nebo je jinak graficky zajímavý, upoutá potencionálního čtenáře určitě více než nevýrazný text. Originální tištěný text je členěn do sloupců a do odstavců, které nejsou odděleny mezerou. První řádek následujícího odstavce je vždy předsazen. Jednotlivé sloupce pak od sebe graficky odlišuje tenká svislá čára. Celý text je psán jedním typem a velikostí písma, výjimku tvoří pouze nadpis, který má čtenáře upoutat, tudíž je zvýrazněn velkým a tučným písmem. Tučně zvýrazněno je také první písmeno v prvním odstavci, části textů pod obrázky, v grafech a na dvou místech v textu (zde je písmo také větší), kde je mezi odstavci citována část textu – tyto citace jsou graficky podloženy symbolem mužství a ženství. Úvodní odstavec se odlišuje od ostatních pouze velikostí písma. Do textu je také vložen další text s vlastním nadpisem, který je graficky oddělen rámečkem. Pojednává o situaci v NDR. Zároveň je na některých stránkách originálu vložen jakýsi přehled, který heslovitě mapuje situaci v letech 1949–2008. Graficky se odlišuje od ostatního textu podbarvením a je opatřen také obrázky, které najdeme v celém textu. Obrázky jsou různé velikosti a na některých z nich můžeme vidět přímo osoby, které jsou v článku zmiňovány. Text je doplněn také statistikami v grafickém podobě.

V překladu jsem zachovala stejný typ i velikost písma v celém textu, pouze nadpis a první odstavec jsem odlišila od ostatního textu stejně jako v originálu. Mezi odstavci dělám mezeru. Ponechala jsem také obrázky a statistiky, na které odkazují informace v textu. Zde jsem zjistila, že se zřejmě do textu originálu „vloudila“ chyba, neboť autoři zmiňují v originálním textu v závorce stránku, kde čtenář najde zmiňované statistické údaje také v grafické podobě pouze jednou (O: ř. 201), přitom i další uvedené statistické údaje mají tuto podobu. V textu překladu tedy doplňuji o tuto informaci (P: ř. 183, 187–188, 191, 197–198). Vložený text a přehled jsem z důvodu zachování počtu stran nepřekládala.

3.2.6 Lexikum

Výchozí text je z lexikálního hlediska velmi různorodý. SSČ (1997: 184) uvádí, že je pro publicistický styl typické užití frazeologických jednotek všech známých (běžných typů). Jinak tomu není ani v překládaném textu (*in die Bresche werfen, den Bach hinuntergehen, am Überholspur sein, an Fahrt aufnehmen* aj.). Dále se zde objevují spojení funkčních sloves s abstrakty (*Funktionsverbgefüge*), např.: *in die Verantwortung nehmen, in Gang kommen, in Frage stehen, in Frage stellen, in Kraft treten*; slova cizího původu (*quasi, Klischee, Balance, Konsensus, taff* – původ najdeme až v hebrejštině, později jidd.); hovorové výrazy (*Abtreibungsparagraf kippen, voll arbeiten, ungeheuer wurmen, verhökern, die Sache ist geritzt*), anglicismy (*peticoats, softies, glamourdaddy, miss, die coolsten*); odborná terminologie (*Ehegattensplitting* – lze zařadit také mezi anglicismy, *Steuerrecht, Unterhaltsrecht, Abtreibungsparagraf, Grundgesetz, Gleichberechtigungsgesetz, Elterngeld*).

3.2.7 Syntax

Také z hlediska syntaxe je text poměrně rozmanitý. V jednotlivých odstavcích se prolíná komentář s přímou řečí, a jelikož se komentář obrací jak do minulosti, tak přítomnosti (okrajově do budoucnosti), což platí také o přímé řeči, střídá se v něm přítomný a minulý čas. Z minulých časů dominuje v odstavcích s komentářem préteritum. V přímé či nepřímé řeči ve formě konjunktivů se pak objevuje tvar perfekta.

V textu najdeme také různé typy pasivních konstrukcí: *Es lassen sich ungezählte solcher Beispiele finden in deutschen Biografien [...]* (O: ř. 32–33) – zde si také můžeme všimnout nedodržení slovosledu; *Man kann mit einigem Recht behaupten [...]* (O: ř. 37); *[...] Jüngeren erscheint es schier unglaublich, welche Rechte vor dem Inkrafttreten des Gleichberechtigungsgesetzes den Männern über die Frauen zugebilligt wurden* (O: ř. 97–99). Objevuje se pochopitelně také krácení vedlejších vět pomocí infinitivu s *zu*. Infinitivním

konstrukcím dává němčina častěji přednost před vedlejší větou než čeština, jak uvádí ve své publikaci R. Baumbach/G. Václavková (1997: 213).

Některé odstavce začínají vedlejší větou: *Dass Frauen ihre Rechte einfordern, hartnäckig und lautstark, ist in den vergangenen Jahrzehnten zum Normalfall geworden* (O: ř. 268–269).

V textu se také často objevují dlouhá souvětí: *Wie zäh der gesellschaftliche Widerstand dagegen war, auch wenn das Gesetz seit 1976 straffreie Schwangerschaftsabbrüche unter bestimmten Umständen vorsah, zeigte sich noch Ende der achtziger Jahre an jenem Memminger Prozess gegen einen Frauenarzt, der Hunderte von Abtreibungen vorgenommen hatte* (O: ř. 187–191).

Některá dlouhá souvětí jsou „nastavována“ dvojtečkami, pomlčkami nebo středníky: *Dazu kam und kommt, dass Frauen sich bei ihren Erwartungen an den Mann durchaus nicht konsequent verhalten: Sie fordern den Partner auf Augenhöhe, der den Abwasch macht, die Kinder wickelt und vielleicht auch noch die Kunst des Vorspiels beherrscht, folgen aber bei der Beziehungssuche häufig einem „archaischen Beuteschema“, wie der Münchner Paartherapeut Stefan Woinoff es nennt: Gesucht wird weiterhin der Versorger, sprich: ein „statusüberlegener Mann“, der beruflich erfolgreicher ist und mehr Geld nach Hause bringt als die Frau* (O: ř. 315–321).

3.2.8 Suprasegmentální jevy

V textu se v souvětí často objevují pomlčky, středníky a dvojtečky. Autoři těmito interpunkčními znaménky text prodlužují, působí tak „hovorovějším dojmem“ – doslova „proudem řeči“.

Dalším interpunkčním znaménkem, které v textu najdeme, jsou uvozovky. Je třeba si uvědomit rozdíl v psaní uvozovek v přímé řeči mezi oběma jazyky: *„Das wäre doch früher bei unseren Eltern anders gewesen“, sagt sie, „damals sind unsere Mütter unseren Vätern hinterhergezogen und haben sich dann einen Job in der Gegend gesucht“* (O: ř. 30–32).

„Za našich rodičů by to bylo úplně jinak,“ říká, „tenkrát matky následovaly otce a hledaly si místo v blízkosti nového bydliště“ (P: ř. 27–29).

Uvozovek se v textu používá také k začlenění uvozeného textu do výpovědi bez uvozovací věty: *Sie sind "flexibler, fleißiger, erfolgreicher" als die Jungen* (O: ř. 425–426). – *Jsou „flexiblnější, pilnější a úspěšnější“ než chlapci* (P: ř. 382).

Podle internetové jazykové příručky Ústavu pro jazyk český (Internetová jazyková příručka, ©2014) se dále uvozovky používají k vyznačení přesných názvů (např. knih, skladeb, článků, časopisů, spolků – z důvodu zachování zřetelnosti textu, nejsou-li vyznačeny jinak), výrazů

z cizího prostředí, nespisovných výrazů, výrazů ironických, výkladů významů slov apod. Autoři zároveň nabádají k pečlivému zvážení, kdy uvozovek použít, vzhledem k tomu, že uvozovky mohou plnit různé funkce a jejich význam nemusí být vždy jednoznačný (např. není zřejmé, zda je výraz ohraničený uvozovkami citace, či ironie). V tomto případě doporučují omezit užívání uvozovek, pokud lze část textu, název nebo titul vhodně vyznačit jinak (například kurzívou).

V textu originálu označují autoři uvozovkami názvy knih, spolku, ale také např. pojem *rodičovský příspěvek*: „*Elterngeldes*“ (O: ř. 51) a *právo posledního slova*: „*Letztentscheidungsrecht*“ (O: ř. 106), pokud se o nich v textu zmiňují poprvé (dále již v takto označeny nejsou). Při překladu tyto pojmy v textu uvozovkami ani kurzívou nevýrazňují, názvy knih, spolku apod. značím kurzívou.

Mezi suprasegmentální jevy patří také řečnické otázky, kterými autor navazuje kontakt se čtenářem. V textu se také objevují: *Wenn Frauen können, was traditionell als „typisch männlich“ galt, was können Männer dann von ihrer Geschlechtsidentität bewahren?* (O: ř. 70–71) – *Pokud ale ženy mohou i to, co se tradičně považovalo za „typicky mužské“, co si pak muži mohou zachovat ze své rodové identity?* (P: ř. 61–63); *Anders gefragt: Was ist noch übrig vom Mann?* (O: ř. 72) – *Jinými slovy: Je muž stále ještě mužem?* (P: ř. 64); *Ist das, was Frauen durchweg als Befreiung und Gewinn für ihr Leben erfahren, für Männer immer nur ein Verlust? Oder kann es auch eine Bereicherung sein, dass selbst ein taffer Fußballtrainer wie Ottmar Hitzfeld heute öffentlich weinen darf?* (O: ř. 73–75) – *Je to, co ženy považují za osvobození a výhru, pro muže vždycky jenom ztráta? Nebo to může být i obohacující, když dnes i takový tvrdý chlap jako fotbalový trenér Ottmar Hitzfeld smí plakat na veřejnosti?* (P: ř. 65–67); *Und wie finden Frauen und Männer unter den neuen Bedingungen zusammen?* (O: ř. 76) – *A jak se vlastně žije ženám a mužům v nových podmínkách?* (P: ř. 63).

4. Překladatelské problémy a jejich řešení

V této části bakalářské práce se věnuji překladatelským problémům a jejich řešení. Nejprve se zaměřím na rovinu syntaxe, zmíním se o rozdílném slovosledu a o přímé versus nepřímé řeči, která se v článku velice často vyskytuje. Nakonec se zaměřím na problematiku dělení složitých souvětí na kratší celky a interpunkci.

4.1 Syntaktická rovina

4.1.1 Slovosled

Při překladu textu z němčiny do češtiny je třeba si uvědomit, že každý z jazyků vychází z jiných pravidel. Dle J. Povejšila (1992: 258–259) není pořadí slov v české a německé větě libovolné. V češtině se řídí principem aktuálního členění výpovědi, což znamená, že jsou slova ve větě seřazena podle své sdělné hodnoty. Východisko neboli téma sděluje již známou skutečnost z předchozí souvislosti. Jádrem neboli rémou přináší informaci novou a tato část je také nositelem větného přízvuku. Při nevzrušeném projevu bývá pak východisko na počátku výpovědi a jádro na jejím konci (objektivní slovosled). V německém slovosledu však hrají gramaticky podmíněné jevy daleko větší úlohu než v češtině. Aktuální členění větné se v něm uplatňuje jen zčásti. Slovesné tvary mohou totiž v němčině zaujímat jen určité pozice. Z hlediska celého textu pak tento rozdíl znamená, že překladatel musí být „ve střehu“, aby text nepůsobil na čtenáře nepřirozeně a zachovával si logiku.

*Nur noch 13 Prozent der Deutschen halten es für das Beste, wenn allein der Mann erwerbstätig **ist** und die Frau gar nicht. Fast die Hälfte aber sagt, es sei das Beste, wenn beide in gleichem Maße berufstätig **sind** und **sich** Kindererziehung und Haushalt **teilen**.* (nový odstavec) ***Dass es an der Umsetzung der Chancengleichheit noch hapert**, wissen sie allerdings auch. Knapp zwei Drittel der Männer und drei Viertel der Frauen glauben nicht, dass die Geschlechter heute in allen Lebensbereichen **gleichberechtigt sind*** (O: ř. 203–209).

*Jen 13 % Němců považuje za ideální stav, pokud **je** výdělečně činný pouze muž. Téměř polovina dotázaných si myslí, že je nejlepším řešením, když **jsou** oba partneři zaměstnaní, stejnou měrou **se podílejí** na výchově dětí a **dělí se** o práce v domácnosti.* (nový odstavec) ***Stejně dobře jsou si vědomi také toho**, že přeměna na skutečně rovné příležitosti ještě chvíli potrvá. Téměř dvě třetiny mužů a tři čtvrtiny žen si myslí, že dnes **nemají** obě pohlaví stejná práva ve všech oblastech života* (P: ř. 185–191).

Dass Frauen ihre Rechte einfordern, hartnäckig und lautstark, ist in den vergangenen Jahrzehnten zum Normalfall geworden. Sie haben sich von restriktiven Vorstellungen befreit und bewiesen, dass sie, im Guten wie im Schlechten, über traditionell als männlich geltende Attribute verfügen können - der Machtinstinkt von Bundeskanzlerin Angela Merkel, 53, ist inzwischen legendär (O: ř. 268–272).

V minulých desetiletích se stalo již normálem, že ženy požadují hlasitě a zarputile svá práva. Osvobodily se od omezujících představ a dokázaly, že disponují, v tom dobrém i špatném, tradičními ženskými atributy stejně jako mužskými – pověstným se stal mocenský instinkt spolkové kancléřky Angely Merkelové (53) (P: ř. 242–247).

4.1.2 Přímá versus nepřímá řeč

Velmi častým jevem celého článku je přímá a nepřímá řeč. V textu se k problematice vyjadřují osoby vyššího vzdělání, proto volím celkově spisovný jazyk. Samozřejmě vycházím z originálu, pokud se v něm tedy objevují frazémy či hovorové prvky, snažím se tuto rovinu doržovat:

„Früher hat man Frauen kennengelernt, die konnten kochen wie ihre Mütter“, so bekam der Frankfurter Musiker Shantel („Disco Partizani“), 40, vor einiger Zeit von seinem Großvater zu hören, „heute hingegen trifft man Frauen, die saufen wie ihre Väter“ (O: ř. 273–275).

„Dřív jsi ještě mohl potkat ženský, který uměly vařit jako jejich matky,“ jak se před časem dozvěděl frankfurtský hudebník Shantel (hit Disco Partizani) od svého dědečka, „zato dneska potkáš takový, který pijou jako jejich otcové“ (P: ř. 248–252).

„Einmal habe ich aus Trotz versucht, auf eine Frauenparty zu gehen“, sagt Schneider. „Sie haben mich aber sofort wieder rausgeworfen“ (O: ř. 173–175).

„Z trucu jsem se jednou odvážil jít na dámskou párty,“ říká Schneider. „Okamžitě jsem letěl“ (P: ř. 159–160).

V textu se objevuje často také nepřímá řeč vyjádřená pomocí konjunktivů. Jelikož se v češtině nepřímá řeč na slovesném modu neprojevuje, je tento jev z překladatelského hlediska zajímavý. Pokud přímo z kontextu věty vyplývá, že se jedná o reprodukci myšlenky, kterou si čtenář nemůže zaměnit s formulací autorů článku, překládám tak, aniž bych musela použít

částici *prý* nebo jiného prostředku, abych tak vyjádřila distanz autora textu od reprodukováného sdělení:

Lange herrschte der Glaube vor, Gleichberechtigung sei im Grunde Frauensache - es gehe schließlich um das Aufschließen der Frauen zu den Männern, die in einem patriarchalischen System mit allen Vorteilen der Macht und Herrschaft ausgestattet seien (O: ř. 58–60).

Dlouho panovala představa, že se zrovnoprávnění týká především žen – jde přece o to, aby se vyrovnaly mužům, kteří v patriarchálním systému požívají veškerých výhod plynoucích z jejich mocenského postavení (P: ř. 51–53).

Dále uvádím jeden z příkladů, kdy jsem použila částici *prý*:

Der junge Linke Schneider fühlte sich unter „ständiger Beobachtung, auch im Bett. Alles, was man tat, konnte zum Beweismittel werden“. Und sei es ein Blick auf die Beine einer schönen Frau (O: ř. 176–178).

Mladý levičák Schneider se cítil pod „neustálým dohledem, i v posteli. Všechno, co člověk udělal, mohlo sloužit jako usvědčující důkaz“. A stačilo se prý podívat na nohy pěkné ženě (P: ř. 161–162).

V textu se často objevuje spojení konjunktivu a citace v jedné větě. Takové případy jsem nakonec vyřešila převodem do přímé řeči:

Vielleicht seien ihre Rollenvorstellungen deshalb so verschwommen, überlegt Laszlo, weil sie beide nicht aus „klar strukturierten Elternhäusern“ kämen (O: ř. 453–454).

„Možná jsou naše představy o tom, co je typicky mužský a ženský tak nejasný proto,“ přemýšlí Laszlo, „že jsme oba dva z rodin, kde to taky není pevně daný“ (P: ř. 409–410).

„Meine Vorlesung, meine Prüfungen waren alle gut gelaufen. Dann kam das Nachgespräch, eine Berufungskommission aus sieben Herren. Die erste Frage: Wieso haben Sie sich hier beworben? Sie wissen doch, dass ein Familienvater mit acht Kindern ernsthaft in Rede steht.“ Die Frage habe sie „unzumutbar“ gefunden, sagt Süßmuth, die von 1985 bis 1988 Bundesfamilienministerin war. „Nach dem Gespräch war ich völlig erschüttert. Das war mein Schlüsselerlebnis“ (O: ř. 151–156).

„Moje přednáška i zkoušky dopadly dobře. Pak přišel na řadu pohovor, komise složená ze sedmi mužů. První otázka: Proč jste se ucházela o místo právě u nás? Víte přece, že je mezi uchazeči otec osmi dětí. Nemohla jsem uvěřit vlastním uším,“ říká Süßmuthová, která byla v letech 1985–1988 spolkovou ministryní pro rodinu. „Pohovor mnou hluboce otrásl a zůstal pro mě klíčovým zážitkem“(P: ř. 140–144).

4.1.3 Dělení složitých souvětí na kratší celky

Již v bodě 3.2.7 jsem se zmínila o skutečnosti, že se v textu objevují také příliš dlouhá souvětí. Z důvodu lepší srozumitelnosti je dělím na kratší celky:

Wie zäh der gesellschaftliche Widerstand dagegen war, auch wenn das Gesetz seit 1976 straffreie Schwangerschaftsabbrüche unter bestimmten Umständen vorsah, zeigte sich noch Ende der achtziger Jahre an jenem Memminger Prozess gegen einen Frauenarzt, der Hunderte von Abtreibungen vorgenommen hatte (O: ř. 185–189).

*Jak houževnatý odpor společnost kladla i přesto, že zákon z roku 1976 umožňoval za určitých podmínek umělé přerušování těhotenství, se ukázalo ještě na konci osmdesátých let na jistém memmingském procesu proti ženskému lékaři. **Ten měl na svém kontě stovky umělých potratů*** (P: ř. 170–173).

Dazu kam und kommt, dass Frauen sich bei ihren Erwartungen an den Mann durchaus nicht konsequent verhalten: Sie fordern den Partner auf Augenhöhe, der den Abwasch macht, die Kinder wickelt und vielleicht auch noch die Kunst des Vorspiels beherrscht, folgen aber bei der Beziehungssuche häufig einem „archaischen Beuteschema“, wie der Münchner Paartherapeut Stefan Woinoff es nennt: Gesucht wird weiterhin der Versorger, sprich: ein „statusüberlegener Mann“, der beruflich erfolgreicher ist und mehr Geld nach Hause bringt als die Frau (O: ř. 315–321).

*K tomu se přidalo a přidává, že ženy nemají ve svých očekáváních jasno: Požadují partnera, se kterým budou naladěni na stejnou notu, který umyje nádobí, přebalí děti – a umění přede hry by nakonec mohl ovládat taky. **Ve skutečnosti však často hledají muže, který vyhovuje „archaickému schématu“, jak tuto skutečnost nazývá mnichovský psychoterapeut Stefan Woinoff zabývající se také párovou terapií: Hledá se i nadále živitel se „statutem mocného muže“, který je profesně úspěšnější a přináší domů víc peněz než žena*** (P: ř. 281–286).

4.1.4 Interpunkce

Nejběžnějším a základním spojovacím prostředkem v obou jazycích je spojka a – *und*. V souvětích s touto spojkou lze rozlišit některé formální i významové aspekty, v nichž se oba jazyky zčásti shodují a zčásti odlišují, jak uvádí F. Štícha (2003: 778). V češtině se píše před spojkou *a* čárka tehdy, pokud jsou věty v rámci souvětí v jiném poměru než slučovacím. Na rozdíl od češtiny se v němčině píše před spojkou *und* čárka, mají-li věty různé podmínky, a to nezávisle na významovém vztahu mezi nimi:

„*Die Männer blieben im wörtlichen Sinne zurück. Um sie kümmerte sich niemand, und sie selber waren zunächst so sehr verunsichert und zum Teil schockiert, dass ihre Selbsthilfe erst einmal gelähmt war*“ (O: ř. 303–305).

„*Muži zůstali skutečně pozadu. Nikdo se o ně nestaral a oni sami byli natolik znejistění až šokováni, že si nebyli schopni pomoci*“ (P: ř. 272–273).

Wenn in drei Monaten ihre Tochter geboren wird, geht es andersherum: Dann wird Kreutz wieder voll arbeiten, und seine Frau bleibt zu Hause (O: ř. 16–17).

Situace se změní, až se jim za tři měsíce narodí dcera: Kreutz opět začne pracovat na plný úvazek a jeho manželka zůstane doma (P: ř. 15–16).

4.2 Lexikální rovina

Nyní se zaměřím na lexikální stránku textu, konkrétně na právní terminologii, řešení překladu názvů a vlastních jmen, dále na oblast frazeologie, anglicismy a číslovky.

4.2.1 Právníká a jiná terminologie

Při překladu zákona, jehož vznik dal podnět k napsání článku, jsem nejdříve zjišťovala, zda byl také u nás vydán obdobný zákon, pokud možno se stejným názvem. Také jsem se snažila dohledat – nejdříve pomocí internetu, poté v nejrůznějších publikacích – zda byl tento zákon přeložen do češtiny, bohužel však marně. Konzultovala jsem proto toto téma s PhDr. Milenou Horálkovou z Právníkové fakulty, která mi poskytla následující informace: *Ve veřejnoprávní rovině se rovnoprávnost mužů i žen u nás objevuje již v československé ústavě z roku 1920. V soukromoprávní rovině na základě § 1 ústavy č. 150/1948 Sb. platilo:*

Rovnost

§ 1

(1) Všichni občané jsou si před zákonem rovni.

(2) Muži a ženy mají stejné postavení v rodině i ve společnosti a stejný

přístup ke vzdělání i ke všem povoláním, úřadům a hodnostem.

Na to navázal zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, který v § 15 stanovil: V manželství mají muž i žena stejná práva a stejné povinnosti. Jsou povinni žít spolu, být si věrni a vzájemně si pomáhat.

V souvislosti s tím nebyla z OZO 1811 přejata ustanovení o otcovské moci nad dětmi i manželkou a byla nově pojata jako "rodičovská moc" nad dětmi, náležející rovně oběma rodičům. Rovněž bylo odstraněno rozlišování dětí "manželských a nemanželských".

Z novější doby je třeba jistě zmínit zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), který mimo jiné zmiňuje diskriminaci z důvodu pohlaví. A samozřejmě máme rovnost také v Listině zákl. práv a svobod.

Přimo *Gleichberechtigungsgesetz* u nás tedy vydán nebyl, s PhDr. Milenou Horálkovou jsme se shodly na překladu *zákon o zrovnoprávnění*. Ostatní termíny jsem bez problémů našla v právnických slovnících, s výjimkou pojmu *Letztentscheidungsrecht*, který jsem opět na základě konzultace přeložila jako *právo posledního slova*.

V článku se objevuje také citace z německé ústavy, kterou jsem našla přeloženou v publikaci E. Vlčka a K. Schelleho (1994: 92) a převzala jsem ji:

Im Grundgesetz, Artikel 3 Absatz 2, war zwar schon auf Initiative der SPD-Politikerin Elisabeth Selbert seit Beginn der Bundesrepublik der schlichte Satz „Männer und Frauen sind gleichberechtigt“ verankert, doch die altväterlichen Vorschriften des Bürgerlichen Gesetzbuchs galten zunächst weiter (O: ř. 100–103).

V Základním zákoně (ústavě SRN), článku 3 odstavci 2, byla sice díky iniciativě političky sociálnědemokratické strany SPD Elisabeth Selbertové již od vzniku Spolkové republiky Německa, neboli Západního Německa, v r. 1949 zakotvena jasná formulace „Muži i ženy jsou rovnoprávní“, ale patriarchální ustanovení občanského zákoníku platila stále (P: ř. 89–92).

V psaní velkých či malých písmen jsem se řídila internetovou jazykovou příručkou Ústavu pro jazyk český (Internetová jazyková příručka, ©2014). Pouze v psaní počátečního písmene ve slově *Základní zákon* (*Grundgesetz*) jsem se řídila publikací *Dějiny Německa* (2001: 342).

Pro překlad pojmu *Elterngeld* (rodičovský příspěvek) jsem použila publikaci Evropské unie, kterou jsem našla na internetu (Evropská unie, ©2012). Překlad termínu *Ehegattensplitting* jsem vyřešila následujícím způsobem:

*Widersprüchlichkeiten, die das Nebeneinander alter und neuer Geschlechtervorstellungen spiegeln, zeigen sich selbst in der Gesetzgebung - etwa zwischen dem Steuerrecht, das mit dem **Ehegattensplitting** die Alleinernährer-Ehe privilegiert, und dem gerade eingeführten Unterhaltsrecht, das vom Grundsatz der wirtschaftlichen Eigenverantwortung beider Ehepartner ausgeht* (O: ř. 210–214).

*Rozpory, které odráží koexistence starých a nových představ, se ukazují v zákonodárství samotném – nesoulad mezi daňovým právem, které společným **zdaněním manželů (manželský splitting)** zvýhodňuje manželství s jedním živitelem rodiny, a právě zavedeným právem na výživné, které vychází ze zásady osobní odpovědnosti obou manželů za svou ekonomickou situaci* (P: ř. 192–196).

4.2.2 Názvy, funkce, vlastní jména

Názvy institucí píší v celém textu v českém překladu a v závorce pak uvádím zkratku německého názvu instituce: *Instituts für Demoskopie Allensbach* (O: ř. 399) – *Institut pro demoskopii (Ifd) se sídlem v Allensbachu* (P: ř. 359); *Das Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung* (O: ř. 430) – *Ústav pro výzkum trhu práce a povolání (IAB)* (P: ř. 386).

Název studie jsem vyřešila následujícím způsobem (doplnila jsem informaci pro českého čtenáře): *die neueste Shell-Jugendstudie aus dem Jahr 2006* (O: ř. 436) – *studie společnosti Shell (Shell-Jugendstudie) z roku 2006, která jednou za tři až čtyři roky dokumentuje názory a očekávání mladistvých* (P: ř. 391–393); pro překlad názvu spolku jsem se inspirovala knihou od I. Gilscher-Holteyové (2004: 11): *im „Sozialistischen Deutschen Studentenbund“ (SDS)* (O: p. 167–168) – v *Socialistickém svazu německého studentstva (SDS)* (P: ř. 154–155); heslo *Wir sind wieder wer* (O: ř. 144) jsem přeložila podle knihy *Dějiny Německa* (2001: 377) – *Už jsme zase někdo* (P: ř. 132).

Funkce společně s názvem polické strany řeším následovně: *SPD-Politikerin Elisabeth Selbert* (O: ř. 100–101) – *politicky sociálnědemokratické strany SPD Elisabeth Selbertové* (P: ř. 89–90); u některých povolání jsem překlad vyřešila opisem: *der Münchner Paartherapeut Stefan Woinoff* (O: ř. 318–319) – *mnichovský psychoterapeut Stefan Woinoff*

zabývající se také párovou terapií (P: ř. 284–285), *der deutsche Jugendforscher Klaus Hurrelmann* (O: ř. 424–425) – *německý sociolog zabývající se problematikou mladistvých Klaus Hurrelmann* (P: ř. 380–381).

V textu se objevují také názvy knih, které u nás doposud nebyly přeloženy. Nechala jsem tedy na prvním místě název originálu a do závorky jsem pak dala český překlad. Čtenáři s neznalostí němčiny napoví alespoň částečně, o co by se mohlo v knize jednat: *Was vom Manne übrig blieb* (*Co zbylo z muže*) (P: ř. 271), *Rebellion und Wahn* (*Vzpoura a blud*) (P: ř. 153) – tento překlad názvu knihy jsem našla na internetu (Předvolební Německo: nuda a stále stejná písnička – iDNES.cz, ©2009)

Všechna ženská příjmení, která se v článku vyskytují, přechylují podle českého úzu, např.: *Süssmuth* – *Süssmuthová*, *Chacón* – *Chacónová*, *Obeidi* – *Obeidiová* atd.

4.2.3 Frazémy, Funktionsverbgefüge

Frazémy a *Funktionsverbgefüge* se v textu vyskytují poměrně často, což souvisí s publicistickým stylem. Při překladu jsem se snažila dodržovat stylistickou rovinu, např.:

Und noch stecken wir mittendrin (O: ř. 5). – *A ještě pořád z toho nejsou venku* (P: ř. 5).

[...] sind für uns kein Thema [...] (O: ř. 18) – *[...] nás nezajímají [...]* (P: ř. 16–17).

Sonst geht alles den Bach hinunter (O: ř. 20). – *Jinak to s nimi půjde od desíti k pěti* (P: ř. 18–19).

Auch die katholische Kirche warf sich für die Vormachtstellung des Ehemanns in die Bresche (O: ř. 117–118). – *Také katolická církev podporovala ideu dominantního postavení muže ve svazku manželském* (P: ř. 105–106).

„Als Mann bin ich in den ersten Monaten nach der Geburt komplett fehl am Platz [...] (O: ř. 360–361) – *„V prvních měsících po porodu nebudu doma nic platný [...]* (P: ř. 324–325).

Erst ihre erste Bewerbung als Hochschuldozentin habe sie 1966 nachhaltig „wachgerüttelt“ [...] (O: ř. 150) – *„Procitla jsem ze snu, až když jsem se v roce 1966 poprvé ucházela o místo docentky na vysoké škole,“ [...]* (P: ř. 138–139).

[...]eine Diskussion [...] in Gang gekommen [...]

 (O: ř. 456) – *[...] rozpoutala diskuze [...]* (P: ř. 417)

[...] ein langwieriges Geschäft [...] (O: ř. 393) – *[...] běh na dlouhou trať [...]* (P: ř. 351)

4.2.4 Anglicismy

Všechny anglicismy, které se v textu vyskytují, převádím do češtiny. Německému čtenáři jsou anglické výrazy bližší než čtenáři českému: *petticoats* – *spodničky*, *glamourdaddy* – *taťulda*, *miss Jolie* – *slečna Jolie*, *die coolsten* – *ty nejlepší*.

4.2.5 Číslovky

V textu originálu jsou číslovky psány převážně číslicemi. Němčina se řídí pravidlem, že se číslovky do čísla dvanáct vypisují a od čísla třináct (kdy začínají číslovky složené) píší číslicí. Vycházím z českého úzu, podle kterého je vhodné vyjádřit v běžném souvislém textu číselné údaje slovy, tedy číslovkou. Číslice se používají spíše v odborném textu. Výjimku tvoří číselné údaje s procenty, číslice v tomto případě ponechávám a zároveň, na rozdíl od německého textu, připojuji %: *80 Prozent* – *80%*. Pouze pokud se procenta ve větě skloňují nepoužívám symbol: *s 18,5 procenty*. Ve spojení s daty píší v celém textu následujícím způsobem: *von 1953 bis 1962* – *v letech 1953–1962*. Údaje o věku osob zmiňovaných v článku píší za jméno do závorčky: *Architekt Kristian Kreutz, 41,* – *Kristian Kreutz (41)*, v českém prostředí se tento způsob značení používá častěji.

5. Překladatelské posuny

Při překladu z jednoho jazyka do druhého dochází k posunům na rovině syntaktické i lexikální, což je dáno rozdílnými jazykovými strukturami obou jazyků. V této kapitole se zaměřím na překladatelské posuny podle J. Levého (1998).

5.1 Překladatelské posuny dle J. Levého

J. Levý rozlišuje ve své publikaci (1998: 137–153) čtyři typy posunů, a to generalizaci, intelektualizaci, intenzifikaci a nivelizaci (výrazového ochuzení vlastností originálu).

Ke generalizaci jsem se uchýlila v případě, pokud jsem nenašla odpovídající ekvivalent v češtině:

*„Meine Vorlesung, meine Prüfungen waren alle gut gelaufen. Dann kam das **Nachgespräch, eine Berufungskommission** aus sieben Herren. Die erste Frage: Wieso haben Sie sich hier beworben? Sie wissen doch, dass ein Familienvater mit acht Kindern ernsthaft in Rede steht“* (O: ř. 151–154).

*„Moje přednáška i zkoušky dopadly dobře. Pak přišel na řadu **pohovor, komise** složená ze sedmi mužů. První otázka: Proč jste se ucházela o místo právě u nás? Víte přece, že je mezi uchazeči otec osmi dětí. [...] (P: ř. 140–142).*

*Dazu kam und kommt, dass Frauen sich bei ihren Erwartungen an den Mann durchaus nicht konsequent verhalten: Sie fordern den Partner auf Augenhöhe, der den Abwasch macht, die Kinder wickelt und vielleicht auch noch die Kunst des Vorspiels beherrscht, folgen aber bei der Beziehungssuche häufig einem „**archaischen Beuteschema**“, wie der Münchner Paartherapeut Stefan Woinoff es nennt: [...] (O: ř. 315–319).*

*K tomu se přidalo a přidává, že ženy nemají ve svých očekáváních jasno: Požadují partnera, se kterým budou naladěni na stejnou notu, který umyje nádobí, přebalí děti – a umění přede hry by nakonec mohl ovládat taky. Ve skutečnosti však často hledají muže, který vyhovuje „**archaickému schématu**“, jak tuto skutečnost nazývá mnichovský psychoterapeut Stefan Woinoff zabývající se také párovou terapií: [...] (P: ř. 281–285).*

K intelektualizaci textu jsem se uchýlila, pokud by přeložený text nezněl pro čtenáře logicky:

[...] wenn Axel Decker einen Auftrag bekommt, „**gehen Beruf und Kundenbindung vor, aber ich weiß ja, dass ich nicht permanent abwesend bin**“ (O: ř. 89–91).

„Když dostanu zakázku, **jsem víc pryč, protože v tu chvíli jsou práce a kontakty na prvním místě, ale vím, že to není napořád,**“ říká Axel Decker (P: ř. 79–81).

50 Jahre Gleichberechtigung, das sind auch 50 Jahre des Wertewandels, in denen **gesellschaftliche Institutionen nach und nach generalüberholt worden sind, wenn sie Frauen im Kampf um gleiche Chancen benachteiligten. Jüngstes Beispiel: die Einrichtung eines „Elterngeldes“**, das ausdrücklich auch Väter in die Verantwortung nimmt (O: ř. 48–52). Padesát let rovnoprávnosti, to je padesát let, během kterých se změnila hodnota a **společenské instituce postupně musely projít restrukturalizací, pokud znevýhodňovaly ženy v boji za rovné příležitosti, a odstranit nedostatky. Nejnovější příklad: zavedení rodičovského příspěvku, který staví do zodpovědné role výslovně také otce** (P: ř. 43–46).

„Bis zu dieser Absage war mir nicht klar, dass mein Geschlecht **auf meinem beruflichen Weg ein Hindernis sein könnte**“ (O: ř. 161–162).

„Až do té doby mě ani nenapadlo, že by mohlo být pohlaví překážkou **na cestě za mým vysněným povoláním**“ (P: ř. 149–150).

Nivelizace s intenzifikací se v textu navzájem prolínají. Důležité je, aby v celém textu panovala rovnováha.

„Früher hat man Frauen kennengelernt, die konnten kochen wie ihre Mütter“, so bekam der Frankfurter Musiker Shantel („Disco Partizani“), 40, vor einiger Zeit von seinem Großvater zu hören, „heute hingegen trifft man Frauen, die **saufen** wie ihre Väter“ (O: 273–275).

„Dřív jsi ještě mohl potkat ženský, který uměly vařit jako jejich matky,“ jak se před časem dozvěděl frankfurtský hudebník Shantel (hit Disco Partizani) od svého dědečka, „zato dneska potkáš takový, který **pijou** jako jejich otcové“ (P: 248–252).

Sie mussten sich **beim Pinkeln hinsetzen**, und sie machten auch sonst alles falsch (O: 286–288).

Museli si **při močení dřepnout**, a ani to jim moc nešlo (P: ř. 260).

6. Závěr

Cílem této bakalářské práce byl stylisticky adekvátní překlad, který českého čtenáře zaujme a bude se mu číst stejně dobře jako německému čtenáři originál.

V teoretické části jsem analyzovala výchozí text s ohledem na českého čtenáře. Dále jsem se zaměřila na překladatelské problémy a navrhla jejich řešení. Snažila jsem se poukázat na ty nejdůležitější z nich, ale samozřejmě nebylo možné v rámci této práce obsáhnout veškerou problematiku. V poslední části poukazuji na překladatelské posuny, ke kterým při překladu došlo.

Text je svými výrazovými prostředky velmi rozmanitý a jeho téma bylo alespoň pro mne velmi zajímavé. Při zjišťovaných potřebných informací pro překlad jsem se o nové obohatila. Doufám, že i čtenář bude spokojen.

7. Bibliografie

7.1 Primární literatura

DER SPIEGEL 26/2008 - Halbe Männer, ganze Frauen [online]. c2008 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z <<http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-57570268.html>>.

7.2 Sekundární literatura

LEVÝ, Jiří. 1998. Umění překladu. 3. upr. a rozš. vyd. verze 2. Praha: Ivo Železný, 386 s. ISBN 80-237-3539-X.

ČECHOVÁ, Marie et al. 1997. *Stylistika současné češtiny*. 1. vyd. Praha: ISV. 282 s. ISBN 80-85866-21-8.

EROMS, Hans-Werner. 2008. *Stil und Stilistik: eine Einführung*. Berlin: Erich Schmidt Verlag. 255 S. ISBN 978-3-503-09823-1.

NORD, Christiane. 1995. *Textanalyse und Übersetzen: theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. 3. Aufl. Heidelberg: Julius Groos. ISBN 3-87276-649-X.

GILSCHER-HOLTEYOVÁ, INGRID. 2004. *Hnutí '68 na Západě. Studentské bouře v USA a západní Evropě*. Přel.: V. Drbal. 1.vyd. Praha: Vyšehrad. 144 s. ISBN 80-7021-698-0.

ŠTÍCHA, František. 2003. *Česko-Německá srovnávací gramatika*. 1. vyd. Praha: Argo. ISBN 80-7203-503-7.

POVEJŠIL, Jaromír. 1992. *Mluvnice současné němčiny*. 2. vyd. Praha: Academia. 320 s. ISBN 80-200-0453-X.

KRIEGER, Karl Friedrich a VOLRATH, Hanna. 2001. *Dějiny Německa*. 2. upr. a rozš. vyd. Praha: NLN. ISBN 80-7106-188-3.

BAUMBACH, R. – VÁCLAVKOVÁ G. 1997. *Mluvnice němčiny*. 1 vyd. Olomouc: FIN PUBLISHING. ISBN 80-86002-13-6.

VLČEK, Eduard a SCHELLE, Karel. 1994. *Dokumenty ke studiu moderních dějin státu a práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-0859-8.

7.3 Slovníky

KUNKEL-RAZUM, Katrin, SCHOLZE-STUBENRECHT, Werner, WERMKE, Matthias. 2006. *Deutsches Universal-Wörterbuch*. 6. akt. vyd. Mannheim: BI&F.A.Brockhaus AG, ISBN 978-3-411-05506-7.

SCHEMANN, Hans. 2011. *Deutsche Idiomatik. Wörterbuch der deutschen Redewendungen im Kontext*. 2. Auflage, mit vollständig überarbeiteter Einführung. Berlin: De Gruyter. 1039 S. ISBN 978-3-11-025940-7.

SIEBENSCHHEIN, Hugo et al. 2006. *Velký německo-český slovník A-L*. 1. vyd. Voznice: Leda. 864 s. ISBN 80-7335-012-2.

SIEBENSCHHEIN, Hugo et al. 2006. *Velký německo-český slovník M-Z*. 1. vyd. Voznice: Leda. 804 s. ISBN 80-7335-012-2.

HORÁLKOVÁ, Milena. 2003. *Německo-český právní slovník*. 1. vyd. Voznice: Leda. 384str. ISBN 80-7335-019-X.

ALEŠ, Martin. 2003. *Německo-český právní slovník*. 2. akt. a rozš. vyd. Praha: Linde. 534 str. ISBN 80-7201-442-0.

7.4 Internetové zdroje

60. výročí časopisu Der Spiegel (Frankfurter Rundschau) | Ze zahraničí [online]. c2006 [cit. 2014-04-13]. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz/mozaika/zahranicni/_zprava/60-vyroci-casopisu-der-spiegel-frankfurter-rundschau--318593>.

Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Německu [online]. c 2012 [cit. 2014-06-18]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Germany_cs.pdf>.

Předvolební Německo: nuda a stále stejná písnička - iDNES.cz [online]. c2009 [cit. 2014-06-09]. Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/predvolebni-nemecko-nuda-a-stale-stejna-pisnicka-fux-/zpr_archiv.aspx?c=A090924_154327_kavarna_bos>.

Internetová jazyková příručka [online]. c2014 [cit. 2014-07-08]. Dostupné z <<http://prirucka.ujc.cas.cz>>.